Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 2 АПРЕЛЬ, 1988 ШУ. ★ № 40 (7543). ★ Мах 3 кеп.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

КПСС ЦК Политбюро 31 марте хиннача заседане хьежар колхозхой IV-ча Ерриг-союзни съезда итогашка. Белгалдаькхад, съезд советски общества вахаре лоархIаме общественно - политически событи а хинна дIаэтталург, кооперативни болам дIахо дегIахкувлара стратеги хьаяра доккха дакъа цо юкъедихьалга.

Съездо хьахьекхар, КПСС перестройка яра никъ цхьа барт болаш хьал а лоацаш колхозни ахархоша беррига низ СССР кхачан программа кхоачашъяра тIабохийталга, цар мехка агропромышленни комплекса балха радикальни хувцамаш дара, доалдара экономически механизм эргаякхха тоаяра, вахаре хьинаре социальни политика чакхъяккхара балха юкъе дакъа лоацилга.

Юрта боахаме еча перестройка хьалхара опыт Iоа а яь, съездо чIоагIдир колхозий хьакъехьа администрировани, командовани яра долча ширдаьннача гIулакхашца тIатеIIа кьовсам лоаттабе безалга. Делегата-ша бокхха теркам тIаззар массанахьа доалдара керда методаш — хозрасчет, арендни, цу дакъе дезала подряд. кооперативаш юкъейоалаелга, экономически стимулировани яра юртарча вахара социальни хьалаш тоадара хьакъехьа хьаIайна дешаш къоастадар чIоагIа лоархIаме долга.

Съезда материалаши документаши бокхча принципиальни лоархIам болаш да перестройка кхоачашъяра кооператив боккха тарончех бизза пайда эцача, кооперативни боламах йола керттера ленински принципаш чIоагIъеча. Съездо могаяь «СССР кооперацех» долча СССР Закона проекти колхоза Примерни Устави экономика кооперативни сектора мехка цаI йолча халкъбоахама комплекса кхыча сферашца цхьатарра бокъо хулийт, царца я бокъонца демократи хьахилийтара, колхозхой бокъонаши хьашташи лорадара йола правови лардаш.

ЦК Политбюрос могадир юртара кхъхьегамхой кхача а юртбоахама бийдал а дукхагIа якхха лаьрхIа экономически потенциалах эффективнегIа пайда эца гIерт яхаш делегаташа шоай выступленешка дийцар. Съезде йийцача проблемаш хьакъехьа доагIа декхараш тIадехкад планови а боахамнй а органаша.

Политбюрос могайир мехка гIишлон материалий промышленноста доалделга эргадьккха тоадара йола правительства предложени. Доалдара эффективность лакхъяра, кулгалдара экономически методаш чIоагIъяра, хIаьта ниттa союзни республикай, моттигерча органий шоай лоIаме хилар шердара, территори дегIакхувлалга комплексно кьестадара тIехьара цар лоархIами бехктокхами лакхбар духха СССР гIишлон материалий промышленноста союзно - республикански министерствох юкъарасоюзни министерство е эш. ашна лаьрхIад. Республикански гIишлон материалий промышленноста кулгалделга союзни республикай Министрий Советашта дIатIадулл.

Заседане хьежар кооперативни хьисапе цIеной делга дегIакхувлар сихдарах долча дешага. Из дош дувцача хана белгалдоахар, массанахьа дIадоаржа а даь из гIулакх дIадоладар хIара советски дезал 2000 шерага къаьстача квартираца е индивидуальни цIенаца Iалашбара дола парте хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдеча чIоагIа лоархIаме долга. Цунца цхьана мехка жилищни кооператив дегIакхувлача этта хьал дегIадаьккача наьха дIадехараш-ка хьежжа дац.

Политбюрос могабаьча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам тIа белгалъяькхай баха нах фусамашца Iалашбара йола кооперативни принципаш формаш эргаяьха тоаяра лаьрхIа организационни, экономически, социально-правови де дезарий шерра комплекс. Жилищно-гIишлон кооператив дегIакхувларца цхьана кооператив керда форма — предприятеи моттигерча органашен хьадаь нах чубаха цIеной эцара, дIахо царех пайда йийбара лаьрхIа шоай лоIаме хургIола граждании жилищни кооператив юкъейоалае лерхI. ЛаьрхIад, предприятий, гIишлон организацей моттигерча органий кооперативни цIеной хьалдара гIулакхацара экономически безам совбаккха, цу кооператива кредитовани яра льготни условеш оттаз.

КПСС ЦК Политбюрос могадир 1988 — 1995 шерашка Московски область социальни сфера дегIакхувларах дола СССР Министрий Совета оттадаь де дезараш. Москваца цаI йола халкъбоахама комплекс лоархIаме хет дIахо йодача хана а компартешца дIа-хьа дола гIулакхаш, хIаьта ниттa Европа аьрдехьара деррига низаш дегIадоаладе деза-ьнна, ерригача континента гомашка машари кхерамзлен чIоагIъяра, дIа а хьа а пайда баргбола гIулакхаш дара тIехьарча юкъаръевропейски диалога керда импульс ялар духьа.

21 — 23 марте Вашингтоне Э. А. Шеварднадзе США Президентаца Р. Рейганца яьча беседех, госсекретараца Дж. Шульцаца яьча переговорех йолча информацера ладийгIар. Американски кулгалхощдара контакташ дунен халкъашта юкъера кхерамзле чIоагIъяра керттерча проблемай, иръенна регионални конфликташ дIаяхара дешай, гуманитарни дакъе цхьана болх бара а шакхе оагIоно дIа-хьа гIулакхаш леладара а проблемай хьакъехьарча политически диалога лоархIаме этап а хинна дIаэттар. Дийцача дешай юкъмоттиге да 1972 шера кIал кулгаш яздаьча бесса ПРО-х дола договор толха ца дара хьалашка стратегически наступательни низаш шовзткъеи итт процент кIезигдарах дола договор кийчделга.

Советски оагIув СНВ — ПРО-х долча документий комплекс ма хулла сихагIа кийчъяра тIехьа болх чIоагIбе лаьрхIа йолга белгалдаькхар, вIашIехьдоале, укх шера 29 мае — 2 июле лакхерча боараме хургдолча советско - американски вIашагIкхетаре уж кийча хургдолаш. Кхетадеш да, из дара американски оагIоно а цу тайпара болх бе безаргба.

Женевски соглашеней кIилен тIа Афганистана гонахьара хьал политически хьисапе тоадара юкъе дакъа лаца кийча хиларах Вашингтоне переговораш йолча хана хьалха ше аьнначох американски оагIув фактически юхаялар белгалдаьннад. Из чоте а эцаш, дIахо йодача хана цу хьакъехьа де дезарий вай варианташка хьежаб.

Политбюро йийцар Варшавски договоре дакъа доацача пачхьалкхенний доазол арахьарча гIулакхий министрий комитета аргIанарча заседане итогаш. ДIаэхо йодача хана сихдаь гергзаш хьаделга а уж космосе доахалга а соцадар. дIайолаеннача герз дIадаккхара процесcана тIа-тIа дегIаяра хьисап далар, дунен халкъашта юкъерча хьалера позитивни гIулакхаш кIоаргдар духьа союзни пачхьалкхений низ тIабахийта аьнна яь договоренносташ могаяьй. Могаяьй Н. Н. Слюнькова, Ю. Д. Маслюкова, В. М. Каменцева Советски Союзе балха визит еш хиннача Вьетнама коммунистически парте ЦК Политбюро членаца, ЦК секретараца До Мыоца яьча переговорий итогаш. Советско-вьетнамски дIа-хьа долча экономически гIулакхий эффективность дIахо лакхъяра тIадерзадаь де дезараш белгалдаьхад.

КПСС ЦК Политбюро заседане хьежаб КПСС XXVII съездо белгалъяь экономически социальни политика кхоачашъяра хьакъехьарча цхьадолча кхыча дешашка.

СОВГIАТ ДIАДЕННАД

Вайна ма харра, 1987 шера лелаяьча Ерриг-союзни социалистически яхье котало яькхачарех я Гудермес. Город социальни а экономически а дегIайоалаеча толамаш дахарах цунна хьожаяьй КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела цIе байракх.

Гудермеса къахьегамхоша хьа а яь планал совгIа потребителашка дIакхачийтар цаIн ахи миллион сома маьха тайптайпара промышленни изделеш, 1986 шераца нийсдича 20,8 процент лакхдир товарни продукци арахецалга, хIаьта къахьегама овсарле цу юкъа 18,4 процент, лакхъелар.

Самардийнахьа къахьегамхой собране торжественни хьале дIаелар цIе байракх. КПСС ЦК члена, КПСС Нохч - ГIалгIай областной комитета хьалхарча секретара В. К. Фотеева гудермесцаш даькъала бийцар къахьегаме котало яккхарца, дIахо а цар иштта толамаш дахар ловш ловца баькхкар. СовгIат дIанийцар КПСС Гудермесски горкома хьалхарча секретара А. В. Хадзарагова.

Ше къамаьл деш А. В. Хадзарагова города къахьегамхой цIеграIа доккха баркал аьлар КПСС Центральни Комитета, Советски правительствана города Сийлен совгIат хьожадарах, цо аьлар хIара къахьегама коллективо ший низ хьинари кходергдац шийтталагIча пятилетка заданеш кхоачашъяра, общество социальни а экономически а дегIайоалаелга сихдара.

Торжественни собране ишта къамаьл дир горпищекомбината директора С. А. Пайлулаева, локомотивни депо партхома секретара Ю. Е. Заболотнева, ВЛКСМ городской комитета хьалхарча секретара Г. Т. Аджиева. Цар дийцар города промышленни предприятешка, къаьстта къонача производственникашта юкъе мел хьинар айденна кхоачашду КПСС XIX Ерриг-союзни партийни конференце сийна тIаийца социалистически декхараш.

Ерриг-союзни социалистически яхье котбаьннараш даькъал бийцар КПСС Хасавюртовски горкома шоллагIча секретара Г. И. Джумалиева, Херсонски областерча парте Новокаховски райкома шоллагIча секретара Е. В. Аксенте, КПСС Кизлярски горкома хьалхарча секретара А. А. Шапкина, КПСС Шалински райкома хьалхарча секретара Н. И. Айдинова.

Гудермесах, цун нахах документальни фильмаш хьокхарца, художественни самодеятельносто концерт оттадарца чакхъяьлар торжественни собрани.

ВАЙ БАЙРАКХ — ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМ

Зональни Iилма-практически конференци

31 марта ший болх чакхбаьккхар КПСС Нохч-ГIалгIай обкомо, КПСС ЦК-рча общественни Iилмай Академе Iилман атеизма Институто, РСФСР «Знание» яхача общества правлене, «Знание» яхача общества Нохч - ГIалгIай республикански организаце вIашагIтехача «Къахьегамхошта интернационални атеистически кхетам балара юкъера бувзам» яхача зональни Iилма - практически конференце.

ШоллагIча дийнахьара заседани дIахьош хилар КПСС обкома секретарь С. М. Беков.

«Къахьегамхошта интернационални атеистически кхетам балара партийни комитеташа беча балха актуальни проблемаш» яхача темах доклад йир КПСС ЦК-рча общественни Iилмай Академе Iилман атеизма Института Ташкентерча межреспубликански филиала директора, исторически Iилмай кандидата А. К. Кучкарова.

Укх темаех хоамаш а деш къамаьлаш дир: «Дешархошта интернационални атеистически кхетам балар: опыти проблемаши»—Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра, филологически Iилмай кандидата С. М. Мовтаева; «Студенташа интернационални атеистически кхетам лулга цхьана хилар» — Дагестански паччахьалкхен университета доцента, филологически Iилмай кандидата Г. М. Магомедова; «Кагирхошта интернационални тIема - патриотически кхетам балара проблемаш» — КПСС ЦК-рча общественни Iилмай Академе КПСС историе кафедра аспиранта Т. Д. Албагачиевас; «Социалистически обществе къамашта юкъера гIулакхаш дегIадоаладари дина - националистически тIехьдиса гIулакхаш дIадахарн» — КПСС ЦК-рча общественни Iилмай Академе Iилман атеизма Института аспиранта А. И. Удалкина; «Къахьегамхошта интернационални патриотически кхетам луча истори лоархIаме фактор хилар» — Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета советски общества историе кафедра асистента А. М. Бугаева; «Мехкарча къамийн народностийн духовни вахара интернационализаци яр» — Московски гидромелиоративни института доцента, исторически Iилмай кандидата В. Л. Калашникова; «Интернационални атеистически кхетам балара эффективность лакхъяра бола массови информаце средствай лоархIам» — «Путь к коммунизму» яхача республикански газета отдела заведующе А. Т. Кульбаева, г. Нальчик: «Атеистически интернационалыни кхетам балара проблемашта йола пропагандистскин лекторскин кадраш кийчъяра дешаш» — Ставропольски педагогически института кафедра заведующе, философски Iилмай доктора, профессора А. В. Авксентьева.

Цул тIехьагIа «Къахьегамхошта интернационални атеистически кхетам балара партийни кулгалдара проблемаш» яхача темах «гергача истола» гонахьа вIашагIкхетар хилар. Из дIахьошвар КПСС ЦК-рча общественни Iилмай Академе Iилман атеизма Института директора заместитель, философски Iилмай доктор, профессор Э. Г. Филимонов.

Конференце дакъалоацарий дуккхача хаттараша жопаш тийлар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя, исторически Iилмай кандидата Х. Х. Бокова, КПСС ЦК-рча общественни Iилмай Академе Iилман атеизма Института вокхкагIволча Iилман болхлочо, философски Iилмай кандидата Л. А. Баширова, кхычар.

Конференце дакъалаьцараш балха опыт дIа-юха эцаш вIаши дагабаьлар, из тоабара йола шоай предложенеш йийцар.

Яхьа дневник

ХАНАЛ ХЬАЛХА

ШийтталагIча пятилетка кхоалагIча шера къаьстта дика къа а хьегаш, башха-дика толамаш доахаш я «Южэнергохимзащита» яхача Ростовски управленена чуйоагIача кавказски участка коллектив. Деррига чаха технико - экономически хьокхамий хьалхарча квартала план ханал цхьа кIира хьалха, 24 марта, кхоачашъяьй цо. Оборудовани мукх ца яийтара дукха балхаш даьд цо «Грозэнерго» районни энергетически управленеи тепло-электроцентралашка.

Къаьстта дика къа а хьегаш, башха-дика толамаш дехарца белгалбаьлар кислотоупорщикаш Гусев Валентин, Зданович Александр, Епхиев Владимир, цхьабараш. Ер шу доладелча денз социалистически яхье хьалха латташ хьеболагIа уж.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

ХА ЦА ЙОАЕШ

Хотта дIа а бьнна трактораш, цхьйола техника араякхха йиш йолаш лаьтта кIезиг-дукха докъалушше а бIаьстан балхаш дIадоладир Назрановски района «Назрановский» совхоза механизатораша. Эттара хьалха низ болча итт тракторца Iай лаьтта Iайна тIоадал дIакъовлара макхаш даха доладир. ХIанзле 3700 гектара тIа бьб из болх.

Геттара дика къахьег механизатораша Ю. Бабакиева, К. Бичиева, Э. Шибилова, С. Чибиева, цхьчар. Дийнахьара норма 145 — 150 процент цхоачашъю царех хIараме.

Цар кийчдаьча лаьтта бIаьстан юххье юв культураш дIае йолаяьй. Доакъара кенаца цхьана ювча горохо 300 гектар совгIа лаьтта дIалаьцад. Геттара сихен дикеи бу из болх йокхха балха опыт йолча механизато р а ш а И. Сайнароева, А. Ведзнжева, М. Албогачиева, Б. Евлоева, М. Плиева, цхьчар Норма 12 гектар йолаш, 18 — 20 гектара тIа дIаюв цар уж культураш.

М.-Г. Бекова кулгалдеча йийлагIча цхаш леладеча бригаде коартолаш дIае йолаяьй. БIаь гектара тIа йола уж подрядагIа лелае йокхха опыт йолча Х. Хачубарова хьанийцай. ТIехьарча хана хIара шера дика хьувкъаю цо из культура. Масала, соахка дуккагIйолча хаьа йокъал лаьтта йоллаше а, хIара гектара тIара 136 центнер коартолаш чунйцар цо, план 130 йолаш.

— Кararча пятилетка укх цхоалагIча шера Х. Хачубарова ший новкъосташца Б. Оздоевца, С. Гугаевца, хIаьта С. Мержоева кулгалдеча Наьсар-Кертерча звенос денхар тIанйцад, план 130 центнер йолаш, хIара гектара тIара 200 центнер коартолаш чуя, — йоах совхоза керттерча агронома К. Бекмурзнева.

Цо аьннар кIийле йолаш да. ЛаьрхIар чакхдаккхара органически, минеральни удобренеща хьаьндаь, тIоадал дIакъовлара макхаш даьха кийчдаьд лаьтта.

Наьсар-Керте цхашкара лаьтта, цу тIа трактораш араяха йиш йоацаш тIаьда да хIанз а. ХIаьта мукъа йолча хана Х. Хачубарован цун новкъосташтеи коартолаш дIае гIо деш ба цигара механизаторашца С. Мержоеви Х. Бабакиеви. Шоай аргIагIа царна новкъостал дергда Х. Хачубарова звенос а. БIаьсти дукха йоачаш хуландаь, цхашка болх бе йиш йоаха ха кIезига хул. Цхьабакъда, гIулакх Х. Хачубарова, С. Мержоева звеношка санна вIашIехьдаккхаро йиш хулийт совхоза механизатораша цунна цхоа бе, из зехьа ца йоае.

С. АУШЕВ.

16 апреле — коммунистически субботник

КХЫЧА ДЕНОШКАРЧУЛ ДУКХАГIА

В. И. Ленин вах 118 шу дузача цIейна хетадаь Ерриг-союзни коммунистически субботник хулача дийнахьа — 16 апреле цаI санна массова а балха аравала лаьрхIад «Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно - экспериментални завода машинашъераша, инженерно - технически болхлоша, гIулакхерча наха. Ленински коммунистически субботнике укхаза верриг а дакъа лоацаш хургда 840 саг, царех керттерча производстве шоай массазарча балха моттигашка къахьегаш хургда 250 гаргга болхло, предприятерча оборудовонена ремонт еш хургда ах бIаь гаргга ремонтник, берий беш хъалъеча болх беш 45 саги Беноерча салаIара база тозеча 20 саги хургда болх беш. Вокх балха деношкарчул дуккха оссерIа болх бе а йоагIачул дуккагIа продукци арахеца а дош деннад цар. «ЦIеча шоаттадийнахьа» къахьегама вахте латтараша арахецаргъя 40 эзар сома маьха тайп - тайпара продукци, ремонт а яь, кийчъяргъя иттех оборудовани, бIаьш сомий маьха гIишлон балхаш дергда.

Шоай хьинар кхо ца деш Ерригсоюзни коммунистически субботнике къахьегаш хиннараше шовш цу дийнахьа даькха шкъи ахи эзар сом шийтталагIча пятилетка фонде юкъе дахьа дош деннад.

Б. КОСТОЕВ.

ПЯТИЛЕТКА ФОНДЕ — 1800 СОМ

Къаьстта дика кийчо еш ба «Грознефтемаш» завода болхлой В. И. Ленин вах 118 шу дузача цIейна хетадаь укх шера 16 апреле хула Ерриг-союзни коммунистически субботник башха-дика производственни толамаш доахаш чакхдаккхара. Цу гIулакха лаьрхIа вIашагIъеллай укхаза штаб. Ленински коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургда 560 совгIа болхло, инженерно - технически болхло, гIулакхера нах. Царех массазарча шоай производственни участкашка къахьегаш мехкдаьттахошта, бурувдеттараша эша тайптайпара оборудовани хьаеш болх бергба 270 производственнико. Цар къахьегаргдола участкаш арахеца эзе продукцин хIанзехьа а белгалъякхай. 16 апреле машинашъераша врахецаргъя 30 эзар сома маьха промышленни продукци. Из хул кхыча деношкарчуя дукхагIа.

Завода коа, гонахьарча моттигашка, нахьашка лостам беш, ремонтни балхаш деш, гаьнаш дIайогIаш, басараш хьокхаш, кIир тохаш болх бергба заводерча 290 саго.

Ерригсоюзни коммунистически субботнике дакъа лоацаш бараша шоай хьинар кхо ца деш болх а беш, цу дийнахьа даькха 1800 сом алапи шийтталагIча пятилетка фонде дIалургда.

К. БАШИРОВ.

Кхоана—геолога Ди

ЛАЬТТАН ГАНЗАШ ЛЕХАРАШ

Ткъаь пюзлагIа дезду вай мехка геолога Ди. Мехка минерально - бийдала база дегIакхувлара хоадамболлаш дола дакъа юкъехкуь Нохч-ГIалгIайчен геологий-мехкдаьттахой коллективо. ДIахо а вай республике мехкдаьтта доаха промышленность дегIакхувлар тийша да геологоразведочни балхаш деча доахача толамех. Укх шера къаьстта белгала да геолога Ди, хIана аьлча, кердача къахьегама хьалашка болх беш хинна пятилетка хьалхара ши-шу чакхдаьннад. Цу юкъаи укх шера хьалхарча кварталеи Нохч - ГIалгIайчене тохкама техад 194,7 эзар метр бурув. Промышленни мехкдаьтта запасаш дегIакхувлара паччахьалкхен план 127 процент кхоачашъяьй.

ШийтталагIча пятилетке хьалъяьяькхай 27 скважина. Тохкама бурув тохара йола ворхI моттиг хьа а йийлла, бурув тохаш да. Цо вIашIехьдалийтад Ястребинаяхача моттиге № 126 йола скважина йоаккхача бурув а тохаш, альба тIоанашкара керда мехкдаьтта гучадаккха. Иштта № 15 йола скважина а йоаккхаш, «туха юкъера» мехкдаьтта шин тайпара тIоанаш гучаДаьхад ДаьттагIа. Цу гIулакхо таро хулийтаргъя тIакхача аьттув болча республика малхбузен районашка, Iаьржа лоамаш яхача моттигашка 1988 шера а пятилетка дIахорча шерашка а «туха юкъера» мехкдаьтта тIоанаш лохаш бурув детта доладе. Ханкальски яхача моттиге бурув теха № 11 йолча скважина йоаккхача тIоанашка газ йоаллалга гучадаькхад, иштта Мескетинске тIерча мелашка доалла мехкдаьтта а хьадийллад. Цунца дувзаденна республика малхбоален районашка дикка дукхагIа бурув детта дезаш да.

Белгалъяьха мехкдаьттеи гази йоалла керда моттигаш хьаелларал совгIа, БоргIане № 96 йола скважина а йоаккхаш, аптски тIоанашкара доаккха мехкдаьтта дукхагIа хилийтад. Цо таро хулийт V-ча. гIомара апташка тохкама бурув а тохаш скважинаш яха. ДIахо а аптски тIоанашка «Iаьржа дошув» доаллалга техкад Старопромысловски яхача мехкдаьтта доахача моттиге. Къулбаседа БоргIане тIерча мелашкара доаккха мехкдаьтта а дикка дукхагIа хилийтад.

Уж толамаш доахача докха дакъа юкъедихьад «Грознефть» производственни объединене керттерча геолога В. И. Коновалова, геологически отдела начальника Ю. В. Шаповалова, УБР геологоша Б.-С. З. Козырева, В. С. Реброва, Т. Т. Пристанске, Э. М. Тагунова, И. А. Магомадова, Ю. А. Куксина, Ю. В. Любина, Ф. М. Гершберга, Р. В. Тулиновас, В. Ф. Темникова, кхы дукхачар а.

Вай вежарашха йолча республикашта геолого-тохкама болхаш деча новкъостал а деш, ГуржегIа дика болх беш ва Карабулакски УБР-ра керттера геолог М. А. Вагабов, Армене болх беш я керттера геолог Ч. В. Воднев керте латта Абовянски экспедици. Къулбаседа халача хьалашка болх беш ба Нохч - ГIалгIай УБР-ра геологаш Б. В. Карпов, С. В. Сидоров, У. А. Хузаев, И. П. Детков, Р. Ш.-М. Хашагульгов, кхыбараш.

Дукха балхаш ду мехкдаьттеи гази йоахача управленеи геологаша а. Цар дукхагIа теркам тIаухийт мехкдаьтта доаллача моттигашка еш йола разработкаш дикагIа хилийтара, мехкдаьтта тIоанаша луш дола «Iаьржа дошув» дукхагIа хилийтара керда методаш лех цар. ТIоанашка хадданза чуухийт гази Iии, тIоанашта юкъе цIи летаелга, кхыйола методаш юкъехкувл. Уж балхаш дарах ер пятилетка йолаелча денз тIакхийтта мехкдаьтта 414 эзар тонн да. Уж балхаш деча хьинаре дакъа лаьцар геологаша Н. И. Бутенкос, В. Г. Серкина, С. С. Муталиева, А. П. Литвиненкос, А. Х. Занигиева, Г. Д. Крусинскаяс, А. А. Лукъянова, кхы дукхачар.

Геолого - тохкамий балха эффективность лакхъеча доккха дакъа лоац «СевКАВНИПИнефть» института геологаша. Геолого - тохкама балхаш хьахаржара лостам телаш перспективни йола участкаш хьакъоастаяра аэрокосмически методех пайда йийбара, кернови материала сихха обработка яра, структурни планаш оттаяра цар юкъехкувлача кердадараша сихагIа а дикагIа а чакхдоахийт поисково-тохкама балхаш. Цига белгалбаьнна дика къахьегаш ба геологаш Н. И. Кононов, П. Ч. Пчелинцев, Л. Н. Шалаев, Т. В. Мацнев, С. И. Афанасьев, Т. Г.-М. Алиев, кхыбараш.

«Грознефтегеофизика» производственни объединене геофизикаша гучаIоах мехкдаьттеи газн йоалла перспективни участкаш. Укх пятилетка шерашка цар 11 рекомедаци еннай перспективни йолча участкашта. Царех ворхI моттиге тохкама бурув тоха доладаьд. хIаьта йиъ моттиге (Аргудански, Ножай - Юртовски, Южно-Хаянкортовски, Магистральни яхача) бурув тоха доладе лерхI тIадоагIача шера. Пятилетка чакхъялалехьа кхы пхи рекомендаци яла лерхI цар, мехкдаьтта запасаш миллионаш тоннаш тIа а кхетийташ. Уж балхаш деча къаьстта дика болх беш ба геофизикаш А. А. Воронов, В. В. Лохматова, Н. М. Белоусов, З. С. Воцалевский, В. Д. Талалаев.

Хьалха дIаяхача хана санна шийтталагIча пятилетка шерашка деча геолого-тохкама балхий керттера лостам хургба тIерча мелашкара мехкдаьтта лахара тIаберзабаь. ДIахо дикагIа поисково-тохкама балхаш дергда кIаларча мелашкара, тIерча юрски, туха тIерчеи тухашта юкъерчеи тIоанашкара мехкдаьтта лохаш. Иштта дукхагIа пайда йийбергба аэрокосмически, геодинамически методех а.

1987 шера оттаяь йола «Iаьржача лоамашка поисково- тохкама балхаш дара йола программа» кхоачашъе йолаеннай. Бассовскин ДаьттагIарчеи майдашка кIоарга шера вIашагIйолла йолаергъя Бенойскин Аргуданскин майдашкара буровой оборудовани. 1989—1990 шерашка бокъонца сейсмически балхаш чаках а доахаш, мехкдаьттеи гази йоаллий хьожаш тахка йолаергъя Сюретски, Корински, Кориламски, Чиигикски яха а кхыйола а майдаш.

Геологаштеи геофизикаштеи карагIдувлараш дика дале а, тохкама скважинашка тохкама балхаш деча исполнительски дисциплина дика яц. Дукха моттигаш нийслу цар аваре еши уж болх ца беш багIанни.

ХIанз СССР мехкдаьтта промышленноста министерстве чIоагIъеш я 1989—1990 шерашка геолого-тохкама балхаш дара программа. Цу тIа белгалдахьад балхаш дара керттера лостамашш уж кхоачашдара наькъашш.

Укх шера а пятилетка чакхъяллалца а «Грознефть» геологически служба коллективо. «СевКавНИПИнефть» коллективо, геофизикаша шоай пиэаш тIадерзадаьд керттера декхар кхоачашдара — республике шера доаккхача мехкдаьтта боарам 5 миллион тоннага кхоачаш лоатта а беш, из кIезиг ца балийтара.

О. ИГНАТЬЕВ.
«Грознефть» производственни объединене геологически отдела начальника заместитель.

Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза керттерча зоотехника Евлоев Хьажбикара дувц:

— ХIаране чу кхо квартира хургйола 11 цIз да хьалдеш, царех кхьаннечу нах баха хайшаб, масала, МТФ-2 доярка Гречишникова Галинай, плотника Балаев Мухьмада, зоотехника Хучбаров Iалаудина, доькъар кийчдеча цеха болхочун Галаев Махьмад-Гире дезалаш.

Юрта йистте латт Хьажбикара дувца цIенош. БIарчча улица я из. ХIаьта кIезиг-дукха ха яьлча укхаза хьалде лерхI кхы а 19 цIа, ши улица тIакхетаргъя станицана. Из гIулакх ший тайпара къоастадаьд колхоза правлене. Боахама низаца хьалду пенаш, тхов, хIаьта деррига кхыдола балхаш цу цIеношка бахаргболчар шоаш ду.

Наьха дIа мел дахар колхозо юхаметтаоттаду. Цу тайпара цIенош хьалдара геттара раьза хиннаб колхозхой, хIана аьлча вахара мел эша хьалаш: газ, ваннаш, санузлаш, йIовхал Iалашъяьй цар чу, хIаьта царна уллуь ковра бешамий участкаш а я.

Шоай еча йоакхонна дизза жоп лу колхозхоша дикача къахьегамца. Соахка 1-ча январе 1578 бежан хиннача укх шера 1-ча январе 1407 мара дацар. Хеталора доахан кIезигадаларо шура а лаьгIьергья, аьнна. Из ишта хиланзар. Соахка 10-ча феврале хинначунца нийсйича укх шера цу юкъа яьккхар 69 тонн дуккхаIа хилар шура. Цун керттера бахьан да хIара Iаттагара соахкарчул 1,1 литр шура совIа хIанз йоакккаш хилар. Мишта аьттув баьннаб колхозхой доахан кIезигаIа доллаше а дукхаIа шура якхаI Цун бахьан — боахаме шерра дезала подряд юкъейоалаяр. Деррига доахан массехк дезалга дIаденнад. Масала, лелабе батташ бола 30 етти кастта дахка деза 160 шинари дIаийцад Борчашвили Саiида дезало. Кхойтта килограмм гаргга шура йоакхх хIара шоаш кхоабача Iаттагара Саiида сесага Этереси йоло Лейласи.

Цхьа сахьат хиллал а юкъ яккхац цар Iуло цхьанне Iунал доацаш. Цудухьа шура алссама луш а деIа тоаденна а да цар леладу доахан. Ишта со цига нийсвеннача дийнахьа делкъа хана цIаIа бар Саiнди Этерин, хIаьта цар йоI Лейла шурийтоварни комплексе яр, шоаш леладеча доаханга хьожаш.

Саiида дезало санна кхаба доахан дIаийцад Борчашвили Iумара кулгалдеш йолча бригадо а. Арендни подрядаIа болх бергба цар. Цун маIан: бригадага хьалххедге 300 Iасилги лаьттан участоки дIалу. Цу тIа цар шоаш дIаоьргIья доакъара лаьрхIа культураш. Йол, силос а ча а шоаш Iалашдергда. Дахкаргдола ха хьатIакхаччалца уж кхаба деза цар.

Цхьаькха цхьа доархIаме хIама а дIадоладаьд колхозе — говраш лелаяр. Орловски рысакийн буденовски фуца эдаь черсий фух дола дойн хьалкхедара 140 племенной говраш я хIанз боахаме.

— Тхона чIоаIа пайда баргболаш да из гIулакх, — яхаш дувц Евлоев Хьажбикара. — Цера племенной фух йола 50 говра йохка таро хургъя тха хIаранех 2400 — 2500 сан а доакккаш. Цул совIа, ехха ча говрий дозала боарамах дола дулх паччахьалкхенна дIаденналга а доархIаргда. ДIахо йодача хана из болх кхы а алсамбакхха лерхI саха.

Р. АУШЕВ.

СУРТАШ ТIА: 1) Нестеровская яхача станице колхозо хьалдеш латта ЦIеношъ; 2) дезала звенон член, доярка Борчашвили Лейла; 3) шурий комплекса кочегар-механик Горбаков Iийса.

Автора сурташ.

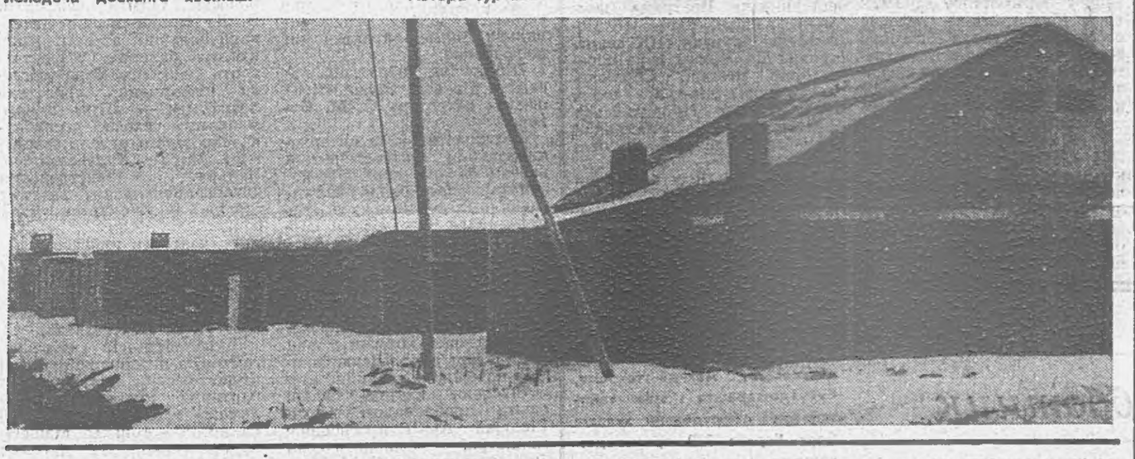

КЪАХЬЕГАНЗА ЙОАХАЧА ДОХОДАШЦА—ЛИРА КЪОВСАМ

ТОВРДЕ БИТАЧА...

ЦХЬАННЕНА а къайле йолаш дац республике бахаш бола нах кхачан продукташа Iалашбара (къаьстта дулхаца) проблема ира латталга. Хьалхарча шерашка-м паччахьалкхено дотаце телорах, кIезиг-дукха дулх хулар. Из хьакхухьар республике Ставропольскин Краснодарскин краяшкара, кхыча областашкарен республикашкарен. Цхьабакъда, карарча шера денз паччахьалкхен дотаце тIера дIалькхай вай республика. Мадарра аьлча, нийса даь хIама да из, вай республика санна долча Iалама хьалашкэхь да шоашта кхачан продукташ Iалашъе карагIдалац, уж кхычахьара хьакхахьа еза аьлча.

Цудухьа КПСС Нохч-ГIалгIай обкомон НГIАССР Министрий Советон тIехьарча хана дукха хIама даьд аграрни секторе перестройка яра, интенсивни технологеш, керда а пайдане а къахьегама формаш юкъейоалаяра. Цунах пайда а боал. Денгара-ди ме доал хьагучадувл перестройка яра опыта жерда адресаш. Долче, дуккхаIа хулаш латт юртбоахама продукци якххара а паччахьалкхенга йохкара а планаш кхоачашъеш тIехкхоачашъеш дола боахамаш.

Хеталу, планаш кхоачашъеш хилча нах шортта кхачан продукташа Iалашбеш хила а ма безий, аьнна. Цхьабакъда, из нийслац. Масала, планаш кхоачашйой а хIанз а тикашка хьаэца дулх хилац наха. ХIана? МалагIа да цун бахьанаш?

Из да цхьадолча боахамаша дулха план наьхата тIа кхоачашъе гIерташ йоккхий приписташ елга, цул совIа, уж дикагIа дIакъайала яхар духьа доахан кхыча республикашкарча мясокомбинаташка дIачутелалга. Цу зуламерча гIулакхий овла хоадабар духьа НГIАССР Госагропромо арадаьккхад цIенхаштта приказ. Цу приказгIа, цкъа-дале, боахамашта бокъо лац юкъера упитанность йоацаш дола хьайбаш мясокомбинате дIачутела, шозлагI-дале, бокъо лац республика арахьа уж дIачутела а.

Назрановски района цхьадолча боахамаша, бахача нахагара хьайбаш хьанйдеча пункташа Къулбаседа-ХIирий автономни республика Орджоникидзевски мясокомбинате хьайбаш дIачутелаш латт. яхаш, редакце ухачI хоамаша шекдаьхар тхо. Теша лацар республика госагропромо оттаяь порядок, цун приказ укхаза телхаду, аьлча. ГIулакх долчча бесса тахкар духьа Орджоникидзевски мясокомбинате а района цхьадолча боахамашка а яхар газета рейдови бригада.

ОРДЖОНИКИДЗЕВСКИ мясокомбинате тхо хьалкхаьчача цун кулгалхоша лочкъадинзар Назрановски, Сунженски (белгга «Путь к коммунизму» колхоз), Малгобекски (белгга «Алханчуртский» совхоз), Ачхой-Мартановски а районий боахамаша шоаш болча хьайбаш хьачутелалга. Цунах тхона пайда мара нхы зе мича доал, цудухьа комбинат духьала яц уж хьанйде, тходолча-м Грузера а Ставрополера а хьакхухь хьайбаш, йоахар цар. Цхьабакъда, бухгалтеро болхлой сихлуш бацар тхога документаш хьахьокха. Цхьа ди довадир керттера бухгалтер вац, яхаш. Юххера кулгалхой оаха оарцагIбахачул тIехьагIа керттера бухгалтер хьакоравир. ТIаккха документаш архиве Iочудахад, яхаш, бахьанаш леха болабелар. Бухгалтере болхлой тхо документаштта тIанхачийта раьза хIана бацар оаха дIахо дувцаргда. ХIаьта хIанз хьожаргда вай тохкам бабчул тIехьагIа гучаяьнна фанташ малагIаш я.

1987 шера духхьал цхьан Назрановски районера укхаза хьачуденнад 157 тонн хьайбаш. Масала, «Назрановский» совхозо хьачуденнад 8 тонн, «Маяка» — 12,1 тонн. ХIаьта «Назрановский» совхоз карарча шера а Орджоникидзевски мясокомбинате доахан дIачутелаш я. Республикал арахьа хьайбаш дIачутела бокъо яц, аьнна Госагропромо арадаьккха приказ доллашехь, боахамаша шоай хьайбаш укхаза хьачутелар бахьан малагIа да? Цу хаттара цхьаш дешаца жоп долалургдац. Цкъа-дале, вай республика мясокомбинаташка гIийла доахан хьанйдац. ХIаьта Орджоникидзевски мясокомбинате уж тайпа нарушеш ю. ШозлагI-дале, специалисташа яхачох, приписташ ерашта, кулга цIена боацача цхьаболча наха дикагIа аьттув ба укхаза бестоварни операцеш чакхъяха. ХIана аьлча, вай республикерча юртбоахама продукци хьанйяра йолча пачхьалкхен инспекце бIарга кIалхара боал уж кхыча республике шоай махинацеш чакхйоахаш. ХIаьта цул совгIа, Орджоникидзера инспекце вай республикера хьайбаш дIачутелараша фу леладу хьажа сагота а хилац.

Республикал арахьа хьайбаш дIачутела бокъо яц, аьнна Госагропромо арадаьккха приказ доллашехь, боахамаша шоай хьайбаш укхаза хьачутелар бахьан малагIа да? Цу хаттара цхьаш дешаца жоп долалургдац. Цкъа-дале, вай республика мясокомбинаташка гIийла доахан хьанйдац. ХIаьта Орджоникидзевски мясокомбинате уж тайпа нарушеш ю. ШозлагI-дале, специалисташа яхачох, приписташ ерашта, кулга цIена боацача цхьаболча наха дикагIа аьттув ба укхаза бестоварни операцеш чакхъяха. ХIана аьлча, вай республикерча юртбоахама продукци хьанйяра йолча пачхьалкхен инспекце бIарга кIалхара боал уж кхыча республике шоай махинацеш чакхйоахаш. ХIаьта цул совгIа, Орджоникидзера инспекце вай республикера хьайбаш дIачутелараша фу леладу хьажа сагота а хилац.

РЕЙД

Из да-кх вай цхьадолча боахамий кулгалхой, мезагI лата соалор санна, Орджоникидзерча мясокомбинате гIулакх леладе чам болаш хилар.

Цудухьа, Орджоникидзевски комбината керттера сдатчиташ хинна дIаэйттай— «Чеченингушзаготскот» республиканскин контора чIийоагIа Назрановскин Джейрахскин скотоприемни пункташ. Республикал арахьа хьайбаш дIачутела бокъо йолаш яц уж пункташ. Бокъо-м яц, цхьабакъда, 1987 шера цу шин пункто Орджоникидзевски мясокомбинате дIачуденнад 134 тонн хьайбаш. Цу цифро къаьгга хьахьокх приемни пунктай заведующеш госагропромо а шоай контора кулгалхой а приказех вIалла башаш боацалга.

№ 3 йолча гуртовой ведомостах (товарно-транспортни накладной № 58) пункто Орджоникидзевски мясокомбинате дIачуденнад чIоагIа дерста дола 8 хьайба. Документаш тIа «прицеса чотагIа» аьнна йоазув а даь, Б. Хамхоева законах ца йоагIаш йола 75 процент надбавка якккхай комбинатагара. Из махинаци ярах ца доагIаш 2781 сом ийцад цо. ХIанай из махинаци? Хьайбаш дIачуйдеча пункташа цхьаккха дича а законах из надбавка оттае бокъо яц. ЦIаьккха а да. Приемни пункташка чу а оттадаь хьайбаш дорстадац. Уж нахагара хьанйца 3 дн далалехьа с дулхакомбинате дIачудала, е шоай контора откормочни базе Iодига деза.

Бахача нахагара хьацIидаьд яха хьайбаш Орджоникидзевски мясокомбинате дIачутелача хана Назрановски приемни пункта заведующе Б. Хамхоева харцахьа упитанности дозали увттадеш зе даьд Iаьдала. Мишта? Нахагара хьайбаш хьаэцача хана цар упитанности дозали лакхагIа увттадаьд гуртовой ведомосташ тIа, хIаьта мясокомбинате дIачутелача хана товарно-транспортни накладнойш тIа упитанности дозали лохдеш хиннад. Ишта 1987 шера 30-ча ноябре дIачуденнад 7 бежан. ДIачулуча хана дозали цар упитанности харцахьа оттаярах 895 сом зе даьд паччахьалкхенна. ХIаьта соахка 22-ча декабре дIачуденнача 6 бежана тIера Iаьдала хинна зе 473 сом да.

Цу тайпара масалаш кхы а доаладе йиш яр. Цхьабакъда, ланхе вай дийцараш а тоъаргдолаш да Б. Хамхоев кулга цIена воацалга, паччахьалкхен рузкъана из тIакхувдаш волга кхетаде. Шеко яц цхьаьнханера а. Орджоникидзевски мясокомбината цхьаболча болхлоша новкъостал деш ца хилча, уж цунца барта баха бецаре чакхъяргъяцар Б. Хамхоева делаю махинацеш. Цудухьа дукхагIа укхазахьа хьагIерт из. Дукха гучаяьлар тхона комбината бухгалтерес документаш тIа харцахьа расчеташ, переводной коэффициентех харцахьа пайда нийбеш йола моттигаш. Масала, 1987 шера 29-ча ноябре хьачуийцача 26 бежана переводной коэффициент ца йоагIаш лакхъярах (2 сомн 21 кепиги когаметта цхьаь килограммах 2 сомн 52 кепиги оттадаьд) Джейрахски приемни пункта дIачуденнача доханна тIатехай 761 килограмм хиллал привес: Цу тайпара факташ кхы а яр. Хаттар отт: ца ховш нийсдалийтад уж гIалаташ мясокомбината бухгалтере болхлоша? Даци Шоай предприятена зе а деш, уж Назрановски Джейрахскин приемни пункташ заведующешца сет «гIулакхаца» хилар маIан тохкаргда, аьнна хет Назрановски правоохранительни органаша. Цхьабакъда, тхона цхьаьккха-м хов: цу пунктай заведующеш хоза бIаргаш долаш кIантий ба, аьнна деш гIулакхаш-м дац уж.

ВАХАРО бакъдаьд, законаца тарлуш доаца хIамаш, къоалаш цIенхаштта тIахьожам боацача нийслуш хилар. Из тIахьожам ца хилар да-кх Б. Хамхоевна махинацеш лелае аьттув балар. Цо хьадаьр мегаш да. Цун балха цхьаккха тIахьожам лоатабац «Чеченингушзаготскот» контора кулгалхоша.

Укхаза лелаеш яц бахача нахагара хьанйдеча хьайбаш дIачуденнача 6 бежана тIера Iаьдала хинна зе 473 сом да.

Цу тайпара масалаш кхы а доаладе йиш яр. Цхьабакъда, ланхе вай дийцараш а тоъаргдолаш да Б. Хамхоев кулга цIена воацалга, паччахьалкхен рузкъана из тIакхувдаш волга кхетаде. Шеко яц цхьаьнханера а. Орджоникидзевски мясокомбината цхьаболча болхлоша новкъостал деш ца хилча, уж цунца барта баха бецаре чакхъяргъяцар Б. Хамхоева делаю махинацеш. Цудухьа дукхагIа укхазахьа хьагIерт из. Дукха гучаяьлар тхона комбината бухгалтерес документаш тIа харцахьа расчеташ, переводной коэффициентех харцахьа пайда нийбеш йола моттигаш. Масала, 1987 шера 29-ча ноябре хьачуийцача 26 бежана переводной коэффициент ца йоагIаш лакхъярах (2 сомн 21 кепиги когаметта цхьаь килограммах 2 сомн 52 кепиги оттадаьд) Джейрахски приемни пункта дIачуденнача доханна тIатехай 761 килограмм хиллал привес: Цу тайпара факташ кхы а яр. Хаттар отт: ца ховш нийсдалийтад уж гIалаташ мясокомбината бухгалтере болхлоша? Даци Шоай предприятена зе а деш, уж Назрановски Джейрахскин приемни пункташ заведующешца сет «гIулакхаца» хилар маIан тохкаргда, аьнна хет Назрановски правоохранительни органаша. Цхьабакъда, тхона цхьаьккха-м хов: цу пунктай заведующеш хоза бIаргаш долаш кIантий ба, аьнна деш гIулакхаш-м дац уж.

Шийна цунах хIама хайнадац, бехке бараш бехктокхаме озаргба аз, яхаш кеп увттаю тахан А. Хакимова.

— Аз бокъо еннаяц Назрановскин Джейрахскин приемни пункташтта республикал арахьа хьайбаш дIачутела, — йоах цо.

ТIаккха мишта кхетаде доагIа хьайбаш Орджоникидзевски мясокомбинате дIачутелерах долча документаш тIа А. Хакимовен контора керттерча бухгалтера У. Пайзулаевани кулгаш яздаь хилар?

— Оаха цхьаь цхьан документа кIал кулг а яздаьдац е тхоашта хьалхара из язде сага бокъо а еннаяц. Пунктай заведующеша шоай лоIамагIа даь хIама да из, — цхьатарра жоп лу цу хаттара контора директора а керттерча бухгалтера а.

Мегаьд. Пунктай заведующеша шоай кулгалхой когаметта документаштта кIал кулгаш яздаь хилда. Цхьабакъда, мала тешаргва из а хьайбаш республика арахьа дIачутелалга а «Чеченингушзаготскот» контора директоран бухгалтеран ховш хиннадац, е царца барта боацаш пунктай заведующеш из делоархIабаьд, аьлча? ХIара бетта царга ма кхоачий пункташа хьачутела отчеташ. Царга хьежача шаьра ма хой пункташа мичахьа дIачутел хьайбаш. БIаргаш дайна хиннаб-хьоI уж документаш тIа шоашта хьалхара яздаь кулгаш ца зел?! Цу тайпара, масса а йолча накладнойшта кулг яздара Б. Хамхоева а Джейрахски пункта заведующе Б. Дударова а яь подделкаш ца гуш хиннаб-теш уж? Из уголовни зулам долга ца ховш хиннаб-теш уж?

Бехктохкама кIалхара бовла гIертар мара кхы хIама дац из. А. Хакимовна а У. Пайзулаевана а ховш хиларал совгIа, цар мега а мегийташ леладаьд лакхе вай йийцача пункташтка уж ийрча гIулакхаш.

АТТА хиланзар укх статьяй авторашта материал гулъе. Тхо дIа мел кхаьчача гопахьа кхестар кердача ГАЗ-24(10) яхачо «Волга» тIа вагIа Б. Хамхоеви цIенача «Жигуле» тIа вагIа цун да Хаматхани. «ДIадовла укхазара. Оаш де хIама дац тхона, шоай балха моттиг толхаяр мара». — яхаш тхо кхераде гIерташ бар даи воIи. Хетаргахьа, цхьа кIийле йоацаш дацар энжи, гIожагIча тайпара цар тхона деш дола къамаьл. ХIанзалца шоаш хьадаьр мега а мегийташ лийннадаь, уж тийша бар хIанз а шоай га даккха цхьа «воти» коравоагIаргхиларах.

Тхога уйла яйташ дар цхьаьккха цхьа хIама а. Б. Хамхоев вIамига саг ва, балха опыт яц. Шу мара дац цо укх пункта кулгалду. ТIаккха мичара Iемав из махинацеш лелае? Цо леладер-м йоккха «опыт» йолча сага мара вIаштIехьдаргдолаш хIама мичад. Гучадаьлар, Б. Хамхоев укхаза валехьа дуккхача шерашка пункта доал деш цуп да хинналга.

Ше кхычахьа болх бе дIаводаш Хаматхана ший даь дакъах кхаьчача санна ший воI Iохоавир укхаза доалде. Цу гIулакха духьала вала саг кораванзар районе а «Чеченингушзаготскот» конторе а.

Гучох, Iаьдала боахам Хамхоевгlар доалахьара боахам а хинна дIаэттаб.

«Сердало газета рейдови бригада:

З. БАКАЕВ, НГIАССР Госагропрома паччахьалкхен инспекце подотдела начальник.

М. МУТАЛИЕВ, Х. ШАДИЕВ, тха спец. корр.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАССАЗАРЧА КОМИССЕШКА

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета гIишлош яраха гIишлон материалий промышленностехи йолча комиссе заседане ладийгIар «Къахьеганза йоахача доходашца лоаттабу къовсам чIоагIбара де дезарех» бола Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета соцам кхоачашбеш Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене предприятешка социалистически рузкъа лорадара дешага.

Комиссе белгалдаьккхар, Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене, общественни организацеша социалистически рузкъа лорадара, боахам бебашца ца хеташ лелабелга, зехьа рузкъа доаделга, шийна болча пайдана бокъонаш телхаелга дIадаккхара тIаберзабаь белгалла болх беш хилар.

Къахьеганза йоахача доходашца къовсам лоаттабеш, гласность йоаржаеш къахьегама коллективаш, общественноста лоархIам лакхбара хьакъехьа цхьадола де дезараш кхоачашду. Цунца цхьана ЧИУС подразделенешка социалистически рузкъа лораделга Iалашдара хьал дIадехарашка хьежжа дац.

Вешта аьлча, социалистически рузкъа лораделга Iалашдара, приписташца, ца даьр даьд яхарца, паччахьалкхен отчетность телха а еш, леладеча кхыдолча гIуланхашца лоаттабу къовсам чIоагIбара хьакъехьа доагIаш дола де дезараш тIанйдац.

Управлене экономе режим лораяра, деча зена, производственни йоацача расходашта, къоалашта тешшаме никъ бехкара хьакъехьа боагIа болх бац, гIишлон-монтажни балхий дикал ца йоагIаше лакхъярца тIатеIIа къовсам лоаттабац.

Управлене товарно - материальни маьхаленний запасаш кIезигъяра хьакъехьа доагIа де дезараш дац. Укх тIехьхьарча шин шера норматив тIех йола запасаш 1 миллион сомага кхачалца дегIаяьхкай.

ТIахьожам лоаттабеча органаша 1986 шера гIишлон управлене объекташкара гучадаьккхад 589 эзар сома маьха гIишлон - монтажни балхаштта приписташ яь хилар.

1987 шера марте НГIАССР КНК хьежача гучадаьлар гIишлон управлене № 105 йола дIа-са лелача механизированни колонна г. Назране 1986 шера декабре эксплуатаце дIаденна 65 квартира йола цIа оттаяь порядок гIожа телха а еш хьалдаьлга. Цига баьча балха боарамех доагIар 111,3 эзар сом лакхдаьд, цунах ца доагIаш 34 эзар сом алапи деннад, 3,3 эзар сом совгIа гIишлон материалаштта списани яьй.

НГIАССР статуправленена Стройбанка республикански конторача цхьана хьежача гучадаьннад ЦIенош деча комбинатон № 105 йолча дIа-са лелача механизированни колоннан паччахьалкхен отчетноста тIа ца даьр даьд яхаш, приписташ яьлга.

1987 шера хьалхарча кварталте 1-КС формах ДСК-с оттаяьча отчете 337 эзар сома маьха подрядни балхаштта приписташ яьй. ХIаьта подрядни организаце — № 105 йолча дIа-са лелача механизированни колонна шоай отчета юкъейихьай заказчика печатаца чIоагI а еш кулгаш яздаь справка кIийлен тIа оттаяь 1-КС формех йола отчет, цу хана заказчика цо даьд яхача балхий боарамаш чIоагIдац, из бахьан долаш цу юкъа мехколонне 558 эзар сома маьха гIишлон-монтажни балхаштта приписташ яьлга гучадаьккхад.

Цу шера шозлагIа хьежача гучадаьлар Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене бархI подразделене подрядни балхаш дара боарамех йолча отчеташка приписташ елга. Ахча дIахьожадара йола счеташ банке дIаяла йиш йоаца, ца даьча балхий акташта кIала заказчикаша кулгаш яздара практика дIаяькхаяц. ДIадахача шера хьалхарча ах шера отчета юкъедахийтад акташца чIоагIдаь доаца 849 эзар сома маьха кхоачашдаь балхаш, хIаьта заказчика отчетни даннеш 1336 эзар сомал тIехдоал.

ГIишлош ярахи гIишлон материалий промышленностехи йолча комиссе Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена хьалхадаьккхад КПСС XXVII съезда, КПСС ЦК нюньски (1987 ш.) Пленума установкашца, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета VI-ча сессе соцамца кулгал а деш белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадоахилга, социалистически рузкъа лорадара бахьанаш дIадахара тIадерзадаь экономически, организационни, кхетам балара, правови хьисапе кхы тIа де дезараш отта а даь кхоачашделга; гIишлон управлене системера кулгалдара болхлой, шоашта болча пайдана бокъонаш телхаяра гIулакха профилактика яра, паччахьалкхен даь материальни зе юхаметтаоттадара балха хьала хьалхашкара бехктокхам лакхбелга.

* * *

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Iалам лорадарахи Iалама ресурсех рационально пайда эцарахи йолча комиссе выездной заседани хилар. Цига хьежар Грозненски района Чечен-Аульски юрта Совета Iалам лорадара, юкъара культура, саннитарни хьал, юрт тоаяра хьакъехьа бечаа балха дешага.

Заседане белгалдаьккхар, Чечен-Аульски юрта Совета исполкома Iалам лорадара, Совета территори тоаяра хьакъехьа белгала болх белга. Цу дешашка хьеж гражданий сходашка, сессешка, сельисполкома заседанешка.

Юртарча Совете Iалам лорадара йола депутатски комиссеи, хIаьта ишта Iалам лорадара йолча Ерригроссийски общества юххьанцара организаци вIашагIъеллай. Юрта шин артезиански скважина бурув техад, трасса тIара юрта центре хьачубоагIача наькъа участок тоа а яь, асфальт биллаб, массехк улицагIа газ чуйиллай, 200 га дIаесгIай.

Цунца цхьана комиссе членашта гучадаьлар Чечен-Аульски юрта Совета исполкомо (нов. И. Хасанов) Iалам лорадара, нах баха пункташ, юкъара культура а саннитарни хьал а тоадара даьккъе Нохч - ГIалгIай АССР халкъа депутатий поселкови, юртарча Советех дола Закон дизза кхоачашдара Iалашо ца елга. Юрта нувхаши производственни отходаши нах дIа-хьа лелача улицашка, автотрасса, Аргун яхача додача хина берда йнстошка гIолла дIакхувс. Нах бахача а общественни а зданей территорешка боагIа лостам бац, цига визаш, кIотаргаш, гаьнаш кIезига я. Хий дIа-хьа хецара сета реконструкци яра гIулакх юкъагIдаккхарах юртара ши скважина болх ца беш латт. Из бахьан долаш болх бац 12 моттига лаьрхIача хина бане, ишта бахача наха хий. таац. № 2 йолча тракторни бригада территоре тIара артскважина воча хьал тIа я.

Республика Лакхехьарча Совета депутаташта шоашта бIаргадайра «Тепличный», «Заря» яхача совхозаша бахача наьха дохан доажадара хьакъоастадаьча лаьтта ледаду нийча гIулакхаш. Цунах 2 гектар хулача участка тIара дикагIбола, хьувкъам хьабала йиш йола лаьттан тIоа дIабабаккхаб. ХIаьта Iалам лорадара Закон толхадаьраш бехктохкаме эзабац.

Мела кхоачашъю эррозена духьалара мероприятеш. Лаьтта химически удобренешца, пестицидашца бIехду.

НГIАССР Лакхехьарча Совета Iалам лорадарахи Iалама ресурсех рационални пайда эцарахи йолча массасарча комиссе Чечен-Аульски юрта Совета исполкома хьалхадаьккхад, Iалам лорадара, юрт тоаяра, саннитарни хьисапе цIеняра хьакъехьа белгалъяьха еррига мероприятеш йизза кхоачашъелга Iалашделга, цу балха депутатски группай массазарча комиссей, кхыйолча общественни формированей хьинар айделга.

КАРАРА ЯЛИЙТАЦ ХЬАЛХАРА МОТТИГ

ШийтталагIча пятилетка кхоалагIча шера цхьоалагIча январе денз самофинансированен йиззача хозрасчетен кердача системагIа болх бе йолаеннарех я Горячеводски бурув тохара балхий управлене коллектив. Экономически реформа хьалашка болх дIаболабара цо лерттIа кийчо яьлга хьахьокх укх шера планн тIанйца декхараш динкка тIехкхоачаш а деш, республикерча бурув тохара балхий управленешта юкъе яьржача социалистически яхье хадданза хьалха латташ из хьайоагIаш хиларо. Деррига чатарча технико - экономически хьокхамий хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачашъяьй УБР бурувдеттараша. Паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа цар техад 2370 метр совгIа бурув.

Къахьегама овсарле лакхъяра кхаь бетта план 31 процент тIехкхоачаш а яь, заданел совгIа мел теха бурув духхьал из лакхъяра чотагIа техад цар. ХIара станоцаца юкъера лаьрхIача бетта бурув тохара коммерчески сухала задани а 132 процент кхоачашъяьй цар. Химически реагенташ, электроэнерги, утяжелитель, кхыйола материалаш кхоярах, бурув деттача остех бизза пайда ийбарах укх шера планал совгIа УБР коллективо цхьа миллионн 752 эзари сом пайда баьб паччахьалкхенна. Бурув тохарга дIадодар планагIа лаьрхIачул кIезигдарах духхьал хьалхарча шин бетта цо кходаьд цхьа миллионн 584 эзари сом.

Шерра социалистически яхь йоаржаяьча бурув тохара балхий управленерча вурийтта бригадах пхиттане толаме кхоачаши тIехкхоачаши яьй бурув тохара укх шера хьалхарча квартала план. ХIаьстта дика къа а хьегаш, царна юкъе а башха-дика производственни толамаш дахарца белгалъяьнна я буровой начальникаш А. Е. Драворубов, А. А. Керимов, Л. С. Юсупов керте латтача бригадай коллективаш. Бурув тохара технологи хадданза нийса а лелаеш, цу балха тIа хьовзам ца хилийтарах хIара сменагIа нормаш 135—140 процент кхоачашъю цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЯЗДАРХО, IИЛМАНХО, ЖУРНАЛИСТ

Вай республике дика йовзаш я Нохч-ГIалгIай АССР культура Заслуженни болхлочун, «Ленина некъ» яхача республикански газета редактора Айдаев Ахъяда ЮвшаIа цIи. Из вовз яздархо, IилманхО, журналист, общественни деятель хиларца.

Эггара хьалха Айдаев ЮвшаI сона вайзар 1964-ча шера, сентябрь беттa, Грозненски телестуде корреспонденталла из бадха эттача хапа. Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института филологически факультет яьккачул тIехьаIа массехк бетта нохчий, ГIалгIай меттайн литературайн кафедре ассистент а хинна, цул тIехьаIа Советски Эскаре шийгражданскидекхар тIехдика кхоачаш а дан, ненавар из студе балха. Советски Эскаре дIанйцар Айдаев ЮвшаI Коммунистически партемутIарашка. Иштта мугIараш яздаьд тIема дакъа партийни бюрос цунна еннача характеристика тIа: «Коммунист Айдаев Советски Эскаре гIулакх деш ше мел яьккхача хана тIема а политически а кийчон отличник хиннав. Цун сурт хьалдаьллад дакъа маякий улга тIа. Эхь-эздел, гIулакх-оамалаш хоза долаш а моральни дакъе чIоагIа а ва. Коммунистически партена а социалистически Даьхенна а чIоагIа мутIахьа ва». Ткъаь дIь шу хьалха, аьнна, уж дешаш нийса хилар бакъдаьд ший творчески а общественни а гIулакхех диззача вахарца запаса воккхагIа волча лейтенанта-коммуниста Айдаева.

Массехк бутт мара бакханзар оаха студе цхьана болх беш. Цхьабакъда, телестуде коллективе везавелар зIамига саг. Хьалхарча ший передачашка хьагойтар ЮвшаIас дика творчески болхло шийх хургхилар.

ЮвшаI диндеш вацар Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен институте деша вагIача хана шийна дезаденна филологически Iилмаш: эрсий мотт, литература, нохчий мотт, литература, ишитта кхыча СССР къамий метташ а литература а. Педагогически института аспирант хилар цох. Хержа тема — «СССР къамий литература».

«Студент волча хана хьагойтар цо Iилма-тохкама болх безаш а булуьгболаш а ше хилар... аспирантуре дешаш волча хана гучадаьлар лакха дисциплина йолаш а кIоарга уйлаш е ховш а аспирант хилар. Ший ханнахьа язъяь а яьккачай, кафедре хьа чу а еннай цо «Нохч-ГIалгIай драматурги дIайолаялар а хьахилар а» яхача темагIа йола кандидатски диссертаци», — яздир Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен института ректората, партийни комитето, профсоюзни комитето Айдаев ЮвшаIа диссертацена защита еча дIаяла язъяьча характеристика тIа.

МоллагIчун а теркам тIаозаргболаш каьхаташ да Айдаев ЮвшаIа ший доалахьарча документашта юкъс. Цкъа дийша а ца Iеш, массехказза дийшар аз царех цаI Из да вай республике а гаьнна арахьа а вовзаш хинначу Iилманхочо. филолога, профессора Мальсагов Дохий Дошлакъас яздаь. Из яздаь хиннад цIихслача Iилманхочунга, филологически Iилмай докторга, Горьке цIерагIча литературни института фольклора сектора заведующега Уздията Башировна Далгатага. Иштта дешаш да письмо тIа: «ЧIоагIа доаргIаш йола Уздият Башировна!... Са письмо хьога дIалургда новкъоста Айдаевс — тха аспиранта, геттара дика кхеташ а, лаьрххIан тIатеIIан болх булуш а, къаман фольклори литературеи дика ховш а ва из... геттара дика хургдар Московски аспирантуре цунна перевод яйта вашtIехьдаьлча...».

Еза реликви хиларах тарра, лораду ЮвшаIас шийна а берригача студенташта а везаш хиннача Iилманхочо яздаь хинне из письмо.

1969 шера филологически Iилмай кандидатски диссертацена защита йир Айдаева. Цу хана из болх беш вар Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама институте, Iилман-атеистически сектора заведующи а волаш. Вовзаш волча критика, литературоведа филологически Iилмай кандидата Айдаев ЮвшаIас яздаь, арадаьнад маьхера балхаш, книжаш, монографеш, статьяш. Дерригаш а дIалаьрхIача дезткъанел совгIа хургда уж.

Дукхагта теркам тIаозаш а шерра довзаш а да цун литературоведчески балхаш: «Нохч-ГIалгIай советски драматурги», «Эпически иллегара эпоселга кхаччалца», «Нохч-ГIалгIай драман халкъа овлаш». «Нохч-ГIалгIай фольклора тIара атеистически мотиваш», «Вахара кизга», ишитта кхыдараш.

Ший литературоведчески балхаш тIа а критически статьяш тIа а писателя-Iилманхочо дика доашхаш дувц нохчий а гIалгIай а литератураш дегIаахара дешаш. цар историн лоархIамера ханаш. белгалдоах фольклорагара реалистически литературага довлара исторически эстетически ший тайпарча наькъагIа дола дешаш, хIаьта ишитта дувц СССР халкъий литератураш вIаши бувзамаш леладеш а цунца тIехьтIехьагIа дIаьхегIа хулаш а хилар. Iилманхочун литературоведчески балхий лоархIамера белгало я произведеней анализ нийсса а кIоарга а еш, автора знанеш дика гойташ уж хилар. Къаьстта ала доагIа «Нохч-ГIалгIай советски драматурги» яхача цун монографех. Нохчийн-ГIалгIайн литературашка из жанр дIайолаярах а дегIайоалаярах а дола дешаш да автора цу балха тIа даьшхараш. Монографе тIа йоашхараш я 20-чеи 40-чеи шерашка арайийнна нохчийн гIалгIайн драматурге пропзведенеш. Царех я 1923 шера Мальсагов Зоврбика язъяь «ИоI Iодаяр» яха комеди, цул тIехьагIа диъ шу даьлча цо язъяь «Пхьа лехар» яха пьеса, тIехьагIо Эльдархановен Бадуевеи язъяь «Дай Iаьдал» яха пьеса, Яндаровс язъяь «Макажоевски нмам» яха драма, Муталиев Хьажбикара язъяь «Культармейцаш» яха пьеса, Эльдархановс язъяь «Шейх-Мосум» яха пьеса, ишитта кхыяраш. Къаьстта белгалбаькхаб Iилманхочо Нохч-ГIалгIай драматурги а театр а дегIадоаладара даьхьера цIихезача драматурга-яздархочун Вадуев СаIнда лоархIам. Автора ший книжка тIа доаладаьд 1934 шера СССР яздархоI Цхьоалагlча съезда трибуна тIара нохчий яздархочо Айсханов Шамсудина аьнна уьк тайпара дешаш: «Хьалхара а талант йола а пионер санна юкъе гIоргва Бадуев СаIид Нохч-ГIалгIай литература историна. Из ва дикагIа вола яздархо-драматург».

«Вахара кизга» яхаш да соахка Нохч-ГIалгIай книжни издательство арахийца Айдаев ЮвшаIий книжка. Нохч-ГIалгIайчен литературни вахаре лоархIамера хIама да из. Книжкана юкъедахад хIанзарча нохч-гIалгIай литература лоаттамах а, хIаьта ишитта юххьанца денз из дегIадарах а дола балхаш.

ХIанзарча перестройка хенара литература декхараш белгалдаьхад хьалхарча литературно-критически статья тIа. Къаьстта статья хетаьий литературерча атеизма традицешта. «Боков Ахьмада шин романах» яхаш я статьяш йолча даькъа тIара тIехьара цаI.

Яздархой Мамакаев Мохьмада, Мамакаев Iарбе, Музаев Нурдина. Сулаев Мохьмада литературни кхоллама хетадаьд автора книжка шоллагIа дола дакъа.

«Театри драматургин» яхача даькъа тIа я «Октябро хьакхелла» яра театрах йола замсткаш. «Бадуев СаIнда доаматурги» яха статья, «Пьесашкен сцена тIен» яха 50 — 80 шерашкарча Нохч-ГIалгIай драматургена хетаьй йоккха материал.

Яздархой литературни кхоллама дикагIа мел йола оагIонаш яьшуа а йийца а па Iеш. цIенхаттта кхоачамбоацараш а белгалдоах «Вахара кизга» яхача книжка тIа. Цунах латт яздархочун Айдаев ЮвшаIа книжка дикагIа йолча белгалонех цаI.

ТIехьарча шерашка арадаьнача. яздархой литературни кхоллам бувцаш долча книжкашта юкъе толашагIа дар да ала мегаргда цох майрра.

Вайна, нохч-гIалгIай литературах дог мел лазараште, хета-м лу, кхоачамбоацараш белгалдоахалга ший хила безача доарам тIа дIатIадаьнадац. аьнна. Цу хьакъехьа кхыдарел эргаш да Айдаев ЮвшаIа литературоведчески балхаш.

СССР яздархой член вола Iилманхо Iийнавац ший керттерча профессех дола декхараш кхоачашдаь. Беркате гIулакхаш карагIдийнад цунна журналистике а. Из хиннав «Ленинан некъ» яхача газета редактора заместитель (1972 — 1973 шераш), «Комсомольское племя» газета редактор (1973— 1975 шераш). Айдаев ЮвшаIа кхоллама биографе дикка гуш йола лар юташ чакхдаьлар ала йиш я Нохч-ГIалгIай книжни издательства керттера редактор волаш цо даьча шераш (1978 — 1980). Укх муГIарий автор а хиннав цу шерашка ЮвшаIаца цхьана издательстве болх беш. Массово-политически а художественни а литература, школьни учебникаш арахецара балхаш лерттIа кхоачашдаь ца Iеш, кхыдола боахама-производственни гIулакхаш деча а дика новкъостал дора цо цкъаза. эпшача хана. ший де дезарий — доазонал тIехвоалаш. ший ха а низ а кхо ца беш. политически предприяте дIабахьийта беза болх — рукопись кийчйора. Сона цIакхха а бицлац издательствос 1979-ча шера эрсий меттала арахийца «Илли» яхача маьхерча книжка тIа цо баь болх. Ше а бир. редакторашка а байтар. Из бахьан долаш ший хила беззача идейно-художественни боарамагIа арадаьлар из книжка. Кхы а дуккха кхула йиш яр уж тайпа масалаш. Боккъалдар аьлча, сона массаза дега тоам хуI оахоша цхьана болх баь шераш дагадехача. Бегашта оалаш хиннадац вай даьша: «цхьана гота ца хилча саг вовзаргвац». Цхьана «гота хилча» дика вовза а вовз саг. Айдаев ЮвшаIа биографи, кхоллама а общественни а гIулакхех диззача долча вахара кIоаргаIа зем баккхара, цун морални оамалаш, син цIенал дикагIа йовзара лоархIаме долаш санна хетт ткъаьн дийтта шу хьалха яздаь школьни документ. Из я Малхбоален-Казахстански области р ч а Ленниногорскерча ворхI шера йолча школо ЮвшаIийна енна хинна характеристика.

«...ДикагIа болча дешархоех цаI ва Айдаев. Духьала этта халонаш эшае хьинар а денал а да. Дешарах дика кхет. Хьехархочунга лаьрхIа ладувгI цIагIа де денна балхаш массаза а диззаа кхоачашду. Дешархошца а хьехархошца а эздел леладу. Школьни комсомольски организаце секретарь ва...» — уж дешаш яздаьд цунна еннача характеристика тIа.

Да а да из лоархIаме документ, цо дагадохийт эггара бочагIа дола школьни къона шераш дан нанеи санна безаш хинна хьехархой, къона доттагIий.

Цул тIехьагIарча шераша, таханалца хьаденача вахаро бакъдаьд цун бера ханарча школьни документа тIа мел яздаь дешаш.

ХIанз ва Айдаев ЮвшаI дуккха а тайп-тайпара бехктохкамера общественни балхаш деш. КПСС обкома член. республикански журналистски организаце председателла замеснитель. парте обкомерча парткомиссен штате воаца инспектор, машар лорабара республикански комитета член ва из.

Айдаев ЮвшаI редактор волча «Ленинан некъ» яхача республикански газета редакце коллективо шийна могар ду перестройка. замано дIадеххача бесса ший болх вIашtIехьбакхара, областной партийни организаце шийна хьалхашка оттадаь лоархIаме декхараш дизза кхоачашдара тIехьа.

Хь. ГАЛАЕВ,
журналист.

КЪОНА ГОВЗАНЧАШ

Доккха къахьегама совгIат кийчдаьд Нохч - ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача Грозненски аьшкбетонни конструкцеш еча завода металлоконструкцеш арахецача Чапанов Тимура кулгалдеча цеха коллективо. Кердача шера боахама расчета хьалашка болх бе йолаеннача цун продукце объемах йола план дикка алсамъяькхаяр, шеръяьяр ассортимент а. Ший декхарех дика лоархIаяьй заводе йоккагIчарех лоархIаш йола цеха коллектив. Ханал массехк ди хьалха кхоачашъяьй цо карарча шера хьалхарча квартала дерригача технико - экономически хьокхамий план. Цу гIулакха бокхха аьттув беннаб барттайнача, интернационални коллектива балха тIа кердадараш юкъекхувлар, хIара минутах бизза пайда эцар, шийна хьалхашка оттадаь докихий а бехктохкаме а декхараш цехе мел волча специалиста дизза кхоачашдар бахьан долаш. Цунца цхьана, бокхха лоархIам болаш хилар из толам боаккхача хIаране говзал лакха, опыт йIаьхий йолга а.

Чоалхане а чIоагIа гIишлошта эшаш а я коллективо кийчъеш йола продукци: тайп - тайпарча аьшкбетонни конструкцешка чуйохкаш йола каркасаш, закладной деталеш, кхыйола оатхалаш. Цу гIулакха эш лакха профессиональни говзал, чIоагIа дог лаза деза ший коллектива гIулакхех. Уж оамалаш шоаех йизза йоахкаш ба цехе къахьегаш бола сварщикаш, арматурщикаш, кхыча специальностий болхлой. Царна массанена лостам лур, хьехар дер, балха тIа лакха хьокхамаш гойта масал луш бараш ба производства ветеранаш, хьалха латта болхлой. Царех къаьстта белгалбаха беза сварщикаш А. Шипцова, В. Гужков, Ш. Язидов, А. Попович, Г. Анциферов, В. Абрамов, Х. Тайсумов, арматурщикаш З. Мамилов, А. Дунаева, кхыбараш.

Ткъаь итт шу совгIа ха яьннай Дунаева Iайнаъя заводе къахьега. Цу юкъа итташ кагий нахи мехкарийн Iомабаьб цо ший балха. Царех цаI я йиълагIча разряда арматурщица Ердунаева Халимат. Кхо шу совгIа ха я цо укх коллективе къахьега. Цу юкъа тIехдика караерзаяьй Халимата ший профессе къайленаш, дуккхаза белгалъяьннай из коллективе лоаттаеча социалистически яхье. 15—20 процент тIехкхоачашгIю цо ший сменни нормаш. Тахан ше а хьехамча лархIа йиш йолаш я Халимат, наха сий деш, лоархIаш а я, цун болх дуккхаза белгалбаьхаб снйлен грамоташ, премеш, деза совгIаташ луш.

Ворхl шу совгIа ха яьннай Язидов Шахман заводе балха вена. Ший тIъама кIаллальцар из сварщика Гужков Виктор Исаковича, камаьрша дIайовзийтар цунна ший йIаьхий опыт, балха къайленаш, даь метта дIаэттар. Ший яьча йоакхонна диззa жоп делар зIамигача саго. Делар — ший хьаьналча къахьегамца, хьинарца, Тахан Шахман коллективерча сварщикех дикагIчарех цаI лоархIаш ва. Даим а кхест цунна гонахьа къонабараш. Тахан Шахмана ше а камаьрша кхоачашду хьехамча декхараш. ХIанз даим а цунца цхьана болх беш воалл эрсий зIамсаг Лопай Анатолий. Советски Эскаре гIулаих даь ваьнначул тIехьагIа СУ-3 цхьан шера болх а баь венав из укх цехе. ПхелагIа бутт ба цо уихаза болх бу. ХIара шийна ховш доацачох дагавувл из ший хьехамчаца Язидов Шахманаца, хIаьта вокхо дIавахийтац бокъонца шийга дувцачох из дIакхийтта валлалца.

Къамаш къеста а ца деш, хIара сага мах цун балхага, гIулакхашка, бехктохкамга хьежийа бец, вIаши оагIув хьаллоацаш хилара масалаш кхы а шортта доаладе йиш я цеха коллективах дувцаш.

Р. АУШЕВ.

СУРТАШ ТIА: 1). Къона арматурщица Х. Ердукаева; 2). Болх беш воалл къона хьехамча, хьалха латта сварщик Ш. Язидов.

Автора сурташ.

Перестройка наькъагIа

КЕРДАЧОХ ДАЬННА БЕРКАТ

Укх деношка Москве ший болх чакхбаькхар VI-ча Ерригсоюзни колхозхоп съездо. Дукха дийцар цига юргбоахаме хIанз хулаш латтача я дIахо йодечя хана хургдолча а хувцамех. Фуд цу даькъе вай республике деш дар? Пох дувцаш йола материалаш каст-каста кешаетт оаха. Царех аргIанъяр Грозненски района Ленина цIерагIча колхоза хьайбаш леладеришта хетаьй я.

Грозненски района Ленина цIерагIа колхоз — дукха доакъош дола боахам. Иттлагlча пятилетке из республике хьалхалаттарех бар. Ухказарча хьайбаш леладерий, доакъар кийчдерий опыт Iомайора кхыча боахамий специалиста, болхлоша.

Цхьабакъда, дIахо гIулакхаш талха доладелар. Цу тIа каст-каста хувцалора правлене председателаш, керттера специалиста, юкъерча звенон кулгалхой. Продукци йоаккхалга, къаьстта хьайбай яр йолаш, лохделар. Паччахьалкхенгара хьайдеча ссудаша новкъостал дацар, денхар алсамдаккхар мара. Цхьайтталагlча пятилетка чакхйоалаш 12 миллион сом дIатакха дезаш яр колхоз.

Шерагара шерага кхоачаш ца еш юсар шура, тха, люцерна ги, генараш, баьцадараш паччахьалкхенга дохкара планаш, 1984 шера ка бола ялати дулхи дIачудалерах йолча планех мара лоархIайинзар колхоза коллектив. Цхьабакъда, боккха мах бала безаш хилар из дара. Дулха хIара центнерах дIадахар 609 сом дар, вешта аьлча, цхьан кийлах — ши тума гаргта. Планах хила дезачул тоъал дукхагIа дар шурех, ялатех дIадахар а.

Цу шера лийрхIа хинначул 400 етт, 3 эзар хьакха, 600 устагIа боацаш йисар колхоз. Цул совгIа Iа а Iалаьмате эсала доакъара база йолаш чакхдаьккхар. Керда шу дIадолалуш хьайбашта дIадала хIама доацаш хало хьийгар. Цунга хьежжа дар царна тIанхийтта дозал а... ВIаьстн хьайбаш эзача гучадаьлар, хьайбашта дозал Iотта ца кхетара меттел. из тоъал лохденналга. Юккъера лаьрхIача хIара 100 Iатта тIехьа 58 Iасилг хьалхеде мара аьттув баланзар. Дукха хьайбаш къе дайра, кхы а дукхагIа Iаьхара дисар. Цхьайтталагlча пятилетке цхьаь цаI квадратни метр наха чуIе фусамаш хьалйинзар колхозо. ХIама хувцаделанзар соцкультбыта, объекташ хьалъеча а. Эсала вIашtIехьдаьхадар къахьегамхой салаIара хьалаш, болх беш яцар фермашкара ЦIе уголокаш. Бетта колхозхоша эца алапи юккъера лаьрхIача 150 сомал хьаллакхлацар. Цигара хьадоагIар кадраш каст-каста хувцаялар, тайп-тайпарча моттигашка нах ца таар.

Цу халашка КПСС Грозненски райкома рекомендацегIа Петропавловская яхача станице болх бе вера йоккха опыт Iоаьь а Одессера юртбоахама института агрономически факультет чакхъяьккха а вола Арбиев Санаки Алиевич. Укхаза валехьа 13 шера «Кругловский», «Горяченсточненский» яхача совхозашка керттера специалист волаш, тIаккха массехк боахаме директор волаш, болх баь вар из. Массанахьа ше дикагIча оагIорахьара дIа а гойтавар цо.

Кердача моттиге Iалаьмате накъаяьлар Iоаяь опыт. Цо хьинаре, безам тIабахийта дIадоладаьр эрна довнзар, цхьацца хувцамаш хила доладелар. ХIанз моцалла Iехацар хьайбаш. Ма дуъа доакъар дIаделча тоадала доладелар уж. ТIакхийтар шура а. Хlаьта баьццара доакъар фермашта хьатIаоза доладина. парагIатта са даьхкар фермашта леладераша, специалиста, кеодача председателе. Цу хана боахаме 2500 бежан дар, царех 716 етт а болаш. Цхьабакъда. уж тайп-тайпарча фух дар. цунга хьежжа бе-бе бар цар луча шурий боарам а.

Фермашкен доакъар кийчдеча бригадашкен дикагIа хилар наьха дисциплина, долче, лакхъелар къахьегама овсарле. ТIа-тIа дукхагIа хулаш йоагIап хьайоаккха продукци, хIаьта алапеш ланхдала доладаларо наьха безам тIаэзар атта боацача хьайбаш леладерий балхо. Хьалха санна дIаахацар боахамера нах, дIабахараш а юхааха баьдар. Царна юкъе кIезига бацар механизатораш, дояркаш, бежа Iуй, жа Iуй, хьакхарчашка хьежараш.

Санаки Алиевич председателалла хержача шера денз боккха теркам тIабахийтар колхозхоша доакъар доакхалга тоадара. Кхоачам болаш кийчдир хьалхарча аьхки гIожа доакъар, концентраташ, бацдара хьоар, силос. Цул совгIа, деррига доакъар кийчдаь мара лацар хьайбашта.

— Духхьал цу цхьан шера хIара беттача Iаттагара йоаккха шура 499 килограмма тIакхийтар, — йоах колхоза керттерча экономиста Сапарбаев Мувсас. ХIанз из боарам 2500 дIагIорташ бар. Иоаккхаш йолча шурий хьоанал а 0,3 процент лакхъелар. Цу дерригне аьттув белар 17 эзар тонн шура, 4800 центнер дулх паччахьалкхенга дохка.

ЛурчогIа колхоза 334 эзар сом цIена пайда бир. Боахамах хьахьаьрча декхар дIатакха доладир.

Сево новкъостал дир толамаш даха? — хаьттар аз Санаки Алиевичага.

— Эггара хьалха наьха йоакхо яро, — жоп делар цо. — Наха лайча деррига а хьахурга. Дlакхетабе безч уж царна хьалхашка латтача декхарех, цар дегашка бола никъ лаха беза. Укх кхаь шера аз кхеталаьд, мел хьинар долаш нах ба тха кхаши хьайбаши леладераш. Дошо да цар кулгаш.

Соахка кхы тIа а дегIабера колхоза хьайбай боахам. ЦаI йола комплекс хьайир ухказа.

— ХIанз деррига а доахан цхьан комплексе чудоагIаш да. — йоах шурий комплекса начальника Барзанакаев Баий-Iаьлас. — ХIанз уж 1700 корта ба. Цу юкъе 680 етти 200 шинара да. Хьалкхедеш да дикача фух дола 800 зIамига шинараш а. Духха ха ялале царех детта доахан хургда. Цхьан дешаца аьлча, кастта эзар совгIа бежан хургда тха детташ долча Iулаца. Цул совгIа, унахцIена а хургда уж.

Укх тIехьарча шин шерз хIара беттача Iаттагара йоаккха шура 725 килограмм лакхъеннай. Из хIанз 290:) килограммага дIагIорташ я. Хlаьта дикагIбола доякаш кхо эзар килограмм боарамал гаьнна тIехбаьнаб. Масала, кхычарел хьалха латтача Мантагова Исрас, ше хьожаш йолча 25 Iаттагара хIаранегара 3376 килограмм шура яьккхай. Дукха тIехьабисабаш цунна Бетербаева Энисат, Абубакарова Зоя, Куракаева Iабидат. ДикагIчарна юкъе ба Ахматова Iайшат, Мурадова Деша, Агуева Аймани, кхыбараш.

— Цхьан моттиге латта лаьрхIа дац тхо. — йоах дикагIболча доярказа. — дукха ха йисаяц 4—5 эзар килограмм шура луш долда воацаш тIа дIатIадаьнадац. аьнна. Цу хьакъехьа кхыдарел эргаш да Айдаев ЮвшаIа литературоведчески балхаш.

СССР яздархой член вола Iилманхо Iийнавац ший керттерча профессех дола декхараш кхоачашдаь. Беркате гIулакхаш карагIдийнад цунна журналистике а. Из хиннав «Ленинан некъ» яхача газета редактора заместитель (1972 — 1973 шераш), «Комсомольское племя» газета редактор (1973— 1975 шераш). Айдаев ЮвшаIа кхоллама биографе дикка гуш йола лар юташ чакхдаьлар ала йиш я Нохч-ГIалгIай книжни издательства керттера редактор волаш цо даьча шераш (1978 — 1980). Укх муГIарий автор а хиннав цу шерашка ЮвшаIаца цхьана издательстве болх беш. Массово-политически а художественни а литература, школьни учебникаш арахецара балхаш лерттIа кхоачашдаь ца Iеш, кхыдола боахама-производственни гIулакхаш деча а дика новкъостал дора цо цкъаза. эпшача хана. ший де дезарий — доазонал тIехвоалаш. ший ха а низ а кхо ца беш. политически предприяте дIабахьийта беза болх — рукопись кийчйора. Сона цIакхха а бицлац издательствос 1979-ча шера эрсий меттала арахийца «Илли» яхача маьхерча книжка тIа цо баь болх. Ше а бир. редакторашка а байтар. Из бахьан долаш ший хила беззача идейно-художественни боарамагIа арадаьлар из книжка. Кхы а дуккха кхула йиш яр уж тайпа масалаш. Боккъалдар аьлча, сона массаза дега тоам хуI оахоша цхьана болх баь шераш дагадехача. Бегашта оалаш хиннадац вай даьша: «цхьана гота ца хилча саг вовзаргвац». Цхьана «гота хилча» дика вовза а вовз саг. Айдаев ЮвшаIа биографи, кхоллама а общественни а гIулакхех диззача долча вахара кIоаргаIа зем баккхара, цун морални оамалаш, син цIенал дикагIа йовзара лоархIаме долаш санна хетт ткъаьн дийтта шу хьалха яздаь школьни документ. Из я Малхбоален-Казахстански области р ч а Ленниногорскерча ворхI шера йолча школо ЮвшаIийна енна хинна характеристика.

«...ДикагIа болча дешархоех цаI ва Айдаев. Духьала этта халонаш эшае хьинар а денал а да. Дешарах дика кхет. Хьехархочунга лаьрхIа ладувгI цIагIа де денна балхаш массаза а диззаа кхоачашду. Дешархошца а хьехархошца а эздел леладу. Школьни комсомольски организаце секретарь ва...» — уж дешаш яздаьд цунна еннача характеристика тIа.

Да а да из лоархIаме документ, цо дагадохийт эггара бочагIа дола школьни къона шераш дан нанеи санна безаш хинна хьехархой, къона доттагIий.

Цул тIехьагIарча шераша, таханалца хьаденача вахаро бакъдаьд цун бера ханарча школьни документа тIа мел яздаь дешаш.

ХIанз ва Айдаев ЮвшаI дуккха а тайп-тайпара бехктохкамера общественни балхаш деш. КПСС обкома член. республикански журналистски организаце председателла замеснитель. парте обкомерча парткомиссен штате воаца инспектор, машар лорабара республикански комитета член ва из.

Айдаев ЮвшаI редактор волча «Ленинан некъ» яхача республикански газета редакце коллективо шийна могар ду перестройка. замано дIадеххача бесса ший болх вIашtIехьбакхара, областной партийни организаце шийна хьалхашка оттадаь лоархIаме декхараш дизза кхоачашдара тIехьа.

Хь. ГАЛАЕВ,
журналист.

КОЛЛЕКТИВНИ ПОДРЯД

Дукхача хана Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза хьакхарч лелаю ферма тIехьаюсарех яр. Хьакхарч йовр цхьацца лазар кхийте, дIахьоцар фу тоадара болх. Колхоза правленес цу деша терко яьяц аьнна ала йиш яц. Дипломаш дола специалисташ дIауттабора ферма кулгалде. Бакъда, хьалаш хувцалацар. Ахчен доакъари доадора, хIаьта дулхахи хурскаш кхеярахи йола план кхоачашйцар.

Правлене член волча В. В. Юшковс хьехар дора: — Ферма заведующи вохийта саг «тIах» аьнна хила веза.

Дукхане цIераш йоахар. Бакъда, хIаранех доахкаш дола гIалаташ гучадовлар. Юххера Александра Сергеевна Дежинай цIера тIа сайцар. Из цхьан хана ахархо хинна саг я. Дукхача фермашка болх баьб цо.

Александра Сергеевна хьакхий-товарни ферме еча, наха моттар из цига дукха Iергьяц, аьнна.

Профессех воотехник я из. Дисциплина тоаярца дIаболабир цо ший болх. Цу гIулакха дукхагIбараш раьза бацар. Бийнаш эгадеш дIаухар, болх хьанца берга Iв, яхаш. ЦIеннагIа чакхйийлар из колхоза ветеранашца, нахаца къамаьл деш, хьехарашка ладувгIаш, коллектив вIашагIйоллаш. Правлене а гIо дир. Доакъар кийчду кормокухня хьайир.

ГIулакхаш тоаденначул тIехьагIа Александра Сергеевнас аьлар:

— Коллективни подрядагIа болх бой вай.

Дувцача дешах коллектив дIакхетайир. Шоаш хьегаш дола къа довргдоацача хьакъехьа къамаьл дир наха. Экономиста цхьана ферма совето чIоагIо йир алапи аванса хьисапе теларгдолаш шу чакхдаьлча, перерасчет ергIолаш. Лоацца аьлча даькхача дулхах. Планах хьалкхее езар 2400 хурси яр. Опыт йолча свинаркаша Е. И. Дороковас, Н. С. Савинас, Е. Г. Реутовас Л. Г. Горловас хьалкхейир 2631 хурси. Хьалха родильни отделене бийсан ха деш свинарь хиннавале, тахан из эшаш вац. Свинаркаш шоаш хьож, шоай аргIагIа. Хурскаш дIахокхееча цехе къахьегама ветерана Л. И. Меньшиковаси цун нешаша Н. Г. Азароваси М. Ф. Глотоваси кхейир 500 хурси, планаш совгIа дозал тIа а кхетийташ.

Хьалха паччахьалкхенна дIачулу дулх тоъаш хиннадеце, тахан 90 — 100 килограммал кIезигагIа дIачулац.

Кормоцехера хьал тоадечарех цаI ва къахьегама ветеран Ф. И. Степанов. Цехе цо 10 тонн доакъар дахь денна, хIаьта механизатора В. И. Григорьевс «Т-16» тракторца кхехкабаь кхача цехашка дIакхухь.

ДIадахача шера оксаре къахьийгачар алапеца доацаш 600 сом йийар.

А. УРОЖАЕВ.

УКХ деношка № 15 йолча школе – интернате чайхъяьлар Ленински комсомола 70 шу дизарга хетаяь школьни музеяй активистий пхелагІа республикански слет.

Цун дожъашхой хилар экскурсоводий-лекторий, школьни музеяй председатель, кшта кхыйолча секцешка, цар дакъа лаьцар пенгазеташ деча, эмблемаш еча, художественни самодеятельноста говзал йовзийтача конкурсашка, кхыйолча мероприятешка.

Секцешка вІашагІкхийттача экскурсоводашеи председателашеи дийцар шоай музеех, дешархошта коммунистически, интернациональни, тІема-патриотически кхетам луш цар лоацача дакъах.

Шалински района Майртуперча юкъерча школе археолого-краеведчески музей хьайилла 13 шу мара дец. Хьаеллача хана ши-кхо экспонат мара ца хиннача музее цу школе хьехаш волча Ахмадов Бауде инициативагІа хьедаьр дукха да.

СОВГІАТ ДИР

— Хьалха, музей хьаелла тхо кийчлуш долаш, тховй юртара, гонахьарча моттигашкара, ловцца аьлча, тховш тІа мел кхаьчачара къаьнарча замалахьа лелаяь хІамаш лехар оаха. ТІехьагІо дешархой шоаш баьлар цу гІулакхе инициатива гойта. ХІанз тха музее геттара уникальни лоархІа, кхыметтел массехк эзараш шераш хьалха лелаяь хІамаш я. Ишта, дешархой хьинарца юрта а цун гонахьа а хьайийлла 30 совгІа археологически объект. Царна юкъе нах баьха моттигаш, маьлха кашамаш, боарзаш да. Цул совгІа, тха дешархоша метташтаяьй юрта топономи. Цунна юкъе 200 совгІа цІи я, аьлар слете музея председателла, школе историн хьехаш волча Б. Ахмадовс.

Шоай школьни тІема Сийлен музеях, цун традицех, музея совето беча балхах дийцар Назрановски юкъерча школа 9-ча класса дешархочо Албогачиева Зоремас.

Ачхой-Мартановски района Валерик яхача юртара № 1 йолча юкъерча школе я М. Ю. Лермонтова цІерагІера литературно-краеведчески музей. Цо кІезига дакъа лацац дешархошта кхетам луча.

...Валерик яхача юрта йисте 1840 шера паччахьа бІуно лоамароша доккха дов дкр. Цунна юкъе нийсвеннаь цІихеза поэт а. Ший берригача кхетамца паччахьа тІема бІуно лелаеш йола харцонаш кхетаеш, лоамароша де тІо доацаш, из дов хиннача метте дІагарехьа вьнна уллаш, поэта дагадехад «Валерик» яхача стихотворене лергдоаца муглераш. Цох а шоай музее гулъяьча материалех лаьца а дийцар хьехархочо А. И. Дурдиевас.

Кхы а дукхха чъамалаш дир слете музее, уж дегІайолаяра наькъех. Гулбеннараша дІа-хьа йовзийтар балха опыт. Масала, опыт дикагІа йовзара слета доакъашхой баха хилар № 50, № 49, № 17 йолча Грозненски городской школай музеяшка, Октябрьски района пионерий цІагІа.

Слет чакхйоаллаш конкурсий итогаш йир. Хьалхара кхо мотгіг якхкхар Заводской района № 50 йолча, Гудермесски № 1 йолча, Ассиновски № 1 йолча юкъерча школай музеяша.

Л. ЧАПАНОВА.

Сунженски районерча бытовой предприятешта юкъе къаьста белгалйоалаш я моттигера быткомбинат. Цун коллективаца дукхха ба хьинар дола а кулгалговзал йола а кхалнах. Масала, тІера барзкъаш тегаш йола мастер В. Евлоева болх бе йолаеннача хана денз ца хаддаш ший планаш кхоачашъеш хьайоагІа. Из бахьан долаш сий ду цун коллективе.

Р. Исламова а я тІера барзкъаш тегаш. Цо ухаза болх бу бархІ шу да. Цу юкъа шийх тешам болийтаб цо. Из мастерална хержай. Цхьабакъда, массарел халагІа ба закройщика болх, цо даьчох тийша ба кхычар къахьегам а. Цу гІулакхах дика лоархІаю З. Хашиева.

ХьатІайоагІача XIX Ерриг-союзни партийни конференцена хьинаре накъабаха дага болаш ба нешаш.

СУРТА ТІА: В. Евлоева, Р. Исламова, З. Хашиева.

М. МАМЫШЕВА сурт.

«БАЛТИЙСКИ АТЛАНТИДА»

Балтика польски берда йистерча Пуцки бухте хин кІал яха порт хІанз а археологаштен историкаштен фуд ца хов хІама да. 1977 шера денз бухта пхоН юхе хин кІал деча тохкамаша хьагучаяьхай фуй ца ховча дахчани кхерани сооруженеш. Хьагучадьнпад уж ширача пирсех юхейнса хІамаш хилар. Порта лераш 16 гектар хиллал йолча тІехен тІа яьржа я. Порт дегІаенай вай эра VI бІаьшеренгера XIII бІаьшеренга кхаччалца. Хетаргахьа, укхаза хиннай йоккха торгови центр. Ишта дале а хІанзалца ІилманхошТа цох дувцаш хІама корадьдац.

Варшава.

(Интерпресс-АПН).

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 АПРЕЛЬ
ШОАТТА
I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минут.
8.35 — «ХІана, сендухьа». Берашта лаьрхІа передача.
9.05 — «Хьасташ».
9.35 — «Луначарский». Нарком». «Уж хьалхара хиннаб» яхача циклацар: документальни фильм.
10.30 — «Инде фестиваль СССР-е». ДІалоюх Л. Субраманиям «Чіондар».
10.50 — Поэзи. В. Костров.
11.20 — Массанена а хІаранена а. «Проблема юхь духьала». «СССР кооператде Закона проект» ювцаш
12.10 — «Концерт-вальс».
12.50 — Поэзе минуташ.
12.55 — «Социализма мехкашка» Телевизионни журнал.
13.25 — «Тха тІехьале». Телевизионни альманах.
14.30, 22.40 — Кердадараш.
14.40 — XIX Ерриг-союзни партийни конференцега. «Саг ший метта». Художественни фильм.
16.20 — «Гушдар — теша хала дар».
17.20 — «Дядюшка Ау». «Экран» яхача творчески объединенне мультфильм.
17.40 — Дунен халкъашта юкъерча вахара редакце хьагойт. «Европа — ван юкъара ціа». «СССР-и ФРГ-ни юкъерча партнерски бувзамах). «Панама хала денош». Телевизионни очерк.
18.40 — Дезала экран. «Са доттагІа. Колька». Художественни фильм.
20.10 — г. Москван автопредприятей сводни духовой оркестра концерт.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Шоатдан сайрийна». «Теннисий театра дуне». 1-гІа передача.
22.50 — Телевизионни довзар. Алла Пугачева.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Студе хьахьохь... «куранташ».
9.00 — С. В. Рахманинова музыка ди.
10.00 — Хержар. «Массаза а тхоца йола ха». А. М. Коллонтайх документальни фильм.
10.35 — «Унахціено».
11.25 — Ваьча дийнахьа денз 100 шу дузаш. Всеволод Гаршинах дагадоагІарашш.
12.25 — Новатораши консерваторашш.
13.15 — «Эрудит». «Менделеева дагалоацамаш». Ілма-довзийтара фильм.
14.15 — Философски беседаш. Саг. 2-гІа передача.
15.05 — «Хьо малха а миха а воша ва». Геолога Денга.
15.35 — «Кино: хувцамий ха».
16.05 — С. В. Рахманинова музыка ди. «Музыкални моменташ».
16.40 — Композитора вахарен творчествах оагІонаш.
17.25 — «Мух хаха». Субтитрашца художественни фильм.
18.40 — С. В. Рахманинова музыка ди. Искусствай говзанчий концерт.
19.40 — «Элина Быстрицкая. Цхьан бІаьстан портрет». Документальни фильма премьера.
20.00 — «Бийса даьккъала хийла шун, бераш. «Доктор Айболит». Мультфильм. 2-гІа передача.
20.15 — Реклама.
20.20 — «Гаьнардари уллувдарди». Документальни фильмай премьера: «Вокиха саги городи». «ДІахододар хургда...».
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Мысль» яха программа. Концертни студе Останкино СССР АН экономика институтта директорца академиншца Л. И. Абалкинца вІашагІкхетар.
23.35 — Кердадараш.

3 АПРЕЛЬ
КІИРАНДИ
ГЕОЛОГА ДИ
I ПРОГРАММА

8.00, 23.35 — Кердадараш.
8.15 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Якутские алмазы». Документальни фильма премьера.
9.20 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будмаш-ик».
10.00 — «Гулаях ду Советски Союза».
11.00 — «Іуйрийнара почта». Музыкальни передача.
11.30. — Киноафиша.
12.30 — «Ашарий кмоск».
13.00 — «Юртаэа сахьат».
14.00 — «Унахціено».
14.45 — «Халкъа творчество». Телевизионни обозреки.
15.15 — Хьажархой а дехарца. «Лаьттара вахара». Телевизионни Ілма-довзийтара фильм. 5-гІа серм.
16.10 — Кердадараш.
16.15 — Фаьлг болча хьоашалгІа. «Старик Хоттабыч». Художественни фильм.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — КІиранден кинозал. «Кривоарбатский ціа 12». Документальни фильм «КІайнк нІайнк ва-кх». Мультфильм.
19.25 — ЦТ экрана тІа духьашха. «Чужая белая и рябой». Художественни фильм.
21.00 — Ха.
21.40 — Футбольни обозреки.
22.10 — «Гленн Миллер. Серенада лунного света». Фильма-концерта премьера (США).

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е ІдІаотта!
8.15 — «Вай беш».
8.50 — «Седкъилг». Дешархошта Ілма-довзийтара журнал.
9.40 — Портреташ. «Вай воаш дараш да...». Лицей. 19 октябрь.
10.55 — «Эрудит». Ілма-довзийтара фильмаш: «Солнечный клад». «Там, где паслись мамонты», «Энергия, подаренная солнцем».
11.35 — Хьехархо волча урокаш... Урок дІахьор литература хьехархо Е. Н. Ильин.
11.55 — Экономически эманей лардаш. «Телезэко» яха журнал.
12.25 — «Дунен гонахьа». «Земля тысячи гневов». Кинольманах. 5-гІа серм (Франци).
13.30 — Динача маьха вахар. Академик А. Е. Ферсман.
14.00 — «Пачхьалкхен доазув». «Мы наш, мы новый...». 1-гІа фильм. 1 — 2-гІа сереш.
16.10 — «Поэта са». Документальни фильм. В. А. Жуковски кхолламах.
16.30 — Мехха театраша хьахьохк. В. Коростылев «Пиросмани, пиросмани...». Литовски ССР Пачхьалкхен нагирхой театра фильм-спектакль.
18.55 — Телевизионни музыкални абонемент. Г. Г. Нейгауза вьча дийнахьа денз 100 шу дизарга.
20.00 — Бийса даьккъала хийла шун, бераш. «Доктор Айболит». Мультфильм. 3-гІа передача.
20.15 — «Малхбоалехьара Сибаренге». Киножурнал.
20.25 — Гандбол. Кубкаш ярий кубок. Маіанах Ахфинал. СКА (Минск) — «Медвешак» (Югослави). Минскера передача.
21.00 — Ха
21.40 — «Репутація». Художественни фильм.

4 АПРЕЛЬ,
ОРШОТ
I ПРОГРАММА

6.30 — «120 минут».
8.35 — Футбольни обозрени.
9.05 — «Клим Самгина вахар». Художественни фильма премьера. 4-гІа сери.
10.15 — Мультфильмаш: «Приключения Гифа», «Низ болашгІа малагІа ва».
10.55, 15.30, 16.40 — Кердадараш.
15.45 — «Сенегала» яхача къаман ансамбла выступлени.
16.05 — Документальни фильмашмай премьера: «О-ча доазув къастача а Іадина ювцаргъяц», «Нанас ишта Іомадьдь».
16.30 — «Тіирг». Мультфильма премьера
16.45 — «Спортландия». Минскн тракторни завода берий учрежденешка физически культура дегІаярах.
17.30 — Венгре къаман цІейга — корматунъаялара Денга. Венгерски телевидене программа.
18.30 — «Пха». Даймехкарча чаь дикалах.
19.00, 23.10 — Тахан дунен тІа.
19.20 — М. Мусоргский. «Борис Годунов». Союза ССР Пачхьалкхен Доккхача театра спектакль.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — М. Мусоргский. «Борис Годунов». Спектакла дІахододар.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Художникаш вежарий Ткачевгіар». Ілма - довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Физика. 9-гІа класс. Электроли».
9.05, 11.05 — Итальянски мотт.
10.05 — СПТУ дешархошта. Информатикан вычислительни техникан лардаш. Школьни компьютер.
10.35, 11.35 — Истори. 5-гІа класс. Спартака восстани.
12.05 — Доазол дехьарча фильма экран. «Низ — цхьаогІонца» (ВНР).
13.10 — «Спортивни арена». Документальни фильмай премьера». «Парус мух. вайм...». «Секундант». «Рялли «Лада».
13.40, 23.20 — Кердадараш.
13.45 — «Долг в любви». Субтитрашца художественни фильм.
17.05 — Кердадараш (нохчий меттала).
17.10 — «Ираз дола Женька». Художественни фильм.
18.30 — Фашизмах Венгри мукъаяьннача Денга «Доттагіех маршрутех».
18.45 — «Нохч-ГІалгІайче». Информацион:ни программа.
19.00 — Фильм-ревл ма.
19.05 — «Бешара бІаьстан балхахь».
19.15 — Хоккей. СССР чемпионат «Динамо» (Рига) — ЦСКА. 2 — 3-гІа периодаш. Перерыв йолча хана (19.50) — «Бийса даьккъала хийла шун, бераш» «Доктор Айболит». Мультфильм. 4-гІа передача.
20.50 — Документальни фильм.
21.00 — Ха.
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Хьай ціа хьона деза дале». Документально-публицистически фильм.

РІАНО

2 АПРЕЛЬ
ШОАТТА

7.35 — «Фу лу арендни подрядо?» «Загорский» яхача совхозера передача (нохчий меттала).
7.50 — Передачай программа.
7.55 — 8.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — «Хьалха латта коммуниссташ» (нохчий меттала).
10.40 — «Обществом законн» яха радиожурнал. (гІалгІай меттала).
11.00 — 12.00 — «Камертон». Кагирхошта лаьрхІа информационно-музыкальни программа.
12.30 — «Сатирически микрофон» (нохчий меттала).
12.50 — «Бригадни подряд болх беш я» (гІалгІай меттала).
13.00 — 13.15 — Реклама.
15.15 — 16.00 — XIX Ерриг-союзни партийни конференцена накъаболхаш! «Перестройка практика: проблемаш, предложенеш, решенеш».
16.00 — 17.00 — «Вахара хьисап — советски». Унх шера 15 марте хинна передача нердакихар.
18.20 — 19.00 — «Музыкальни почта».

3 АПРЕЛЬ
КІИРАНДИ
ГЕОЛОГА ДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукхха еза ашараш».
11.20 — 12.00 — Геолога ден хетадьк концерт.
15.15 — 15.30 — «Эффективно къаьхьегарам унахціенача бытан тІехьа» яха радиожурнал.
16.00 — Литературни Нохч-ГІалгІайче.
16.30 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
16.45 — 17.00 — Татарски ашараш.
18.00 — Иллеца доттагІаяа долчарна лаьрхІа концерт.

4 АПРЕЛЬ
ОРШОТ

7.45 — 8.00 — «Юртара вахар». Корреспонденци (гІалгІай меттала). Хаоттам.
8.15 — Передачай программа.
8.20 — «Саг. автомобиль, ниқъ» (гІалгІай меттала).
8.30 — 9.00 — Іуйрийнара концерт.
9.15 — «Соцкультбыта объекташ хьалъяра — хьанданза терко» (нохчий меттала).
9.25 — Музыка.
9.30 — «Тхога язду». Письмой обзор (нохчий меттала).
9.45 — 10.00 — Х. Мутализева стихаш (гІалгІай меттала).
15.15 — «Кагирхойн хан» (нохчий меттала).
15.35 — 15.45 — Музыка.
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Микрофона хьалхашна Нохч-ГІалгІай радио а телевидене а ансамбли цун солисташи.
16.30 — «Закон, коллектив, саг» яха радиожурнал.
16.50 — 17.00 — Музыка.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Хоамаш.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА
2 АПРЕЛЬ

Н. К. Крупскай цІерагІа ДК. 9.00. Гаргара нах дагабохара Дн. «Оаша дика лер йитай» яха дагалоацама митинг. 13.00. «Патриот» яха клуб. 18.00. «Унахціено» яха клуб. 18.00. Кагирхой салаІара сайре.

«Красный молот» завода ДК. 11.00. Іарбий меттала къамаьл дувца Іомалуш да. 15.00. Берий бални халхарий кружоко хьех. 15.00. Бешамаш лелаерий клуб. 17.00. Английски мотт Іомабеш йола кружок. 18.30. «Глобус» яха дискоклуб.

Пролетбата цІерагІа ДК. 11.00. Гаргара нах дагабохара Дн. 14.00. «Чебурашка новкъостий» яха клуб. 17.00. Къахьегама ветеранашца вІашагІкхетар. 18.00. «М. Шагинянайх» йола беседа. Яьча денз 100 шу дизарга хеташ.

«Оргтехника» объединенне ДК. «Тхона дагабоагІа» яха дагалоацама митинг. 19.00. «Иллеца къамаьл дар» яха дискотека.

С. Орджоникидзе цІерагІа стадион. 10.00. Грозненски область чемпионка, РСФСР яйгача атлетикаХ йолча чемпионата призер 60 — 70-ча шерашца Городской спорткомитета председатель хинна Н. Д. Шевцова дагалацара хетаяь яйгача атлетикаХ йола яхьаш.

«Садко» яха бассейн. 10.00 Некдарах СССР массехказа чемпион, рекордсмен хинна С. Бойченко дагалацара хетаяь некдарах йола яхьаш.

Черноречье поселок. 10.00. Советски Союза Турпал П. М. Крутов дагалацара хетаяь спортивни орнентированн яра хетаяь яхьаш.

Бакински трасса. 10.00. СССР Спорта мастер, РСФСР чемпион В. Пушкарев дагалацара хетаяь велоспортах йола яхьаш.

Геофизически тохкамий НИИ спортзал. 10.00. Спортивни цІей.

«Красный молот» завода ДК. 9.00. Барзкъа хьадаккхен тегеи Іомалуш да. 10.00. Гитара лакха Іомавеш йола кружок.

КІИРАНДИ
3 АПРЕЛЬ

«Космонавт» яха берий кинотеатр. 13.40. «Кружевница» яха клуб. 18.30. Кагирхой салаІара сайре.

Пролетбата цІерагІа ДК. «Тхона дай дагабоагІа» яха суртий конкурс. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

«Оргтехника» объединенне ДК. 10.00. «Оаша дика лер йитай» яха дагалоацама митинг. 11.00. «Росинка» яха берий кинотеатр. 14.00. «Мальчиш-Кибальчиш» яха театрализовани представленин. 18.00. «Круиз» яха музыкально - информацно н н н клуб.

Филафонистай клуб. (Пушкина ул. 6). 10.30. Грамзаписей коллекционерий вІашагІкхетар.

КИМ цІерагІа клуб. 10.00. «Орг» яха клуб. 10.00. Вокально-инструментальни ансамбль. 14.00. «Светлячок» яха берий кинотеатр. 19.00. «Къонал» яха информационно-музыкальни клуб.

В. Маяковске цІерагІа клуб. 15.00. «Фаьлгий дунен тІа» яха киноклуб.

С. Орджоникидзе цІерагІа стадион. 10.00. Грозненски область чемпионка, РСФСР яйгача атлетикаХ йолча чемпионата призер, 60 — 70-ча шерашца Городской спорткомитета председатель хинна Н. Д. Шевцова дагалацара хетаяь яйгача атлетикаХ йола яхьаш.

«Садко» яха бассейн. 10.00. Некдарах СССР массехказа чемпион, рекордсмен хинна С. Бойченко дагалацара хетаяь некдарах йола яхьаш.

Черноречье поселок. 10.00. Советски Союза Турпала П. М. Крутов дагалацара хетаяь Спортивни орнентировани яра хетаяь яхьаш.

Бакински трасса. 10.00. СССР Спорта мастер, РСФСР чемпион В. Пушкарев дагалацара хетаяь велоспортах йола яхьаш.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бакътохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 254-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта бохама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ03040. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1203.